

LAATSTE ETAPPE Jaar van Gebed

Op weg naar het einde van het kerkelijk jaar, zijn we begonnen aan de laatste etappe van het Jaar van Gebed in ons bisdom. Ik hoop en verwacht dat de laatste etappe van het Jaar van Gebed niet betekent dat we ons persoonlijk en gemeenschappelijk gebed in de komende maanden gaan afbouwen. Ik hoop en verwacht dat ons bidden juist in de toekomst doorgaat als vast onderdeel van ons dagelijks leven als christenen.

Veel mensen, gebeurtenissen en dingen -in en buiten de Kerk- vragen dagelijks ons aanhoudend gebed: om vrede voor mensen die in oorlog leven, voor slachtoffers van misbruik in kerk en samenleving, voor jongeren die bouwen aan hun toekomst, voor ouderen die eenzaamheid ervaren, om nieuwe roeping, om een herbergzaam hart voor vluchtelingen en vreemden, om rechtvaardigheid in politiek en economie, om goede waarden en normen in opvoeding en onderwijs, om kracht naar kruis voor mensen die ziek zijn, om inspiratie in (vrijwilligers) werk, om groei in geloof, om vergeving en verzoening, om rust en ruimte, om eerbied voor het leven, om troost voor hen die verdriet hebben, om verdraagzaamheid en dialoog, om zorg voor de schepping als ons gemeenschappelijk huis, om vertrouwen in plaats van angst.

Al biddend vormen deze intenties en vragen een lange litanie aan het adres van God, en gaandeweg raken ons denken en doen, ons spreken en verlangen steeds

Eendrachtscapel in Rotterdam

meer afgestemd op het hart van de Heer, van wie alle liefde afkomstig is. Het zou geweldig zijn wanneer we juist dit mogen oogsten als blijvende vrucht van het Jaar van Gebed.

+ JOHANNES VAN DEN HENDE
BISSCHOP VAN ROTTERDAM

UITNODIGING Diakenwijdingen

Op zaterdag 10 november zal Mgr. Van den Hende door handoplegging en gebed Steef Lokken en Henk van Zoelen tot diaken wijden voor het bisdom Rotterdam. De wijdingsplechtigheid begint om 11.00 uur in de HH. Laurentius en Elisabethkathedraal aan de Mathenesserlaan 307, Rotterdam.

De twee nieuwe diakens ontvingen hun vorming via Vronesteyn, het centrum voor priester- en diakenopleiding in het bisdom Rotterdam. Steef Lokken en Henk van Zoelen studeerden beiden aan de diakenopleiding Bovendonk.

Mgr. Van den Hende vraagt om in de tijd van voorbereiding te bidden voor de wijdingskandidaten.

Voorafgaand aan de eucharistieviering is het tussen tien en kwart voor elf mogelijk het sacrament van Boete en Verzoening te ontvangen in de Mariakapel, links achter in de kerk. Na afloop van de viering is er gelegenheid om de nieuwe diakens en elkaar te ontmoeten.

U bent van harte welkom!

Estafette Rozenkrans

De Nederlandse bisschoppen riepen in 2018 op om elke maand op een speciale dag de rozenkrans te bidden met als intentie de vrede in de wereld. De oproep volgde op het 100-jarig jubileum van de verschijningen van de Heilige Maagd Maria in Fatima (13 mei - 13 oktober 2017).

Het initiatief van de bisschoppen sluit aan bij de oproep van paus Franciscus, die op 8 oktober 2016 tegen delegaties uit Mariabevaartsoorden heeft gezegd zo vaak mogelijk de rozenkrans te bidden, "omdat dit gebed helpt de aanwezigheid van Christus in ons leven te kunnen herkennen."

Bisdom Rotterdam organiseert in oktober een Rozenkransestafette. Wilt u mee bidden? Kijk op de bijgevoegde flyer Rozenkransgebed en het overzicht (data met plaats en tijd) welke parochies en religieuze gemeenschappen in oktober de rozenkrans bidden.

Lees meer over Rozenkrans – Mariamaand op pag 3 in dit nummer.

INHOUD

Lourdes	2
Maria – Oktobermaand	3
Adventsactie	11
Eendrachtscapel	12-13
Werelddag van de Armen	14
Jongeren!	16

Nationale Bedevaart 4 en 5

Zorg voor ouderen

30 jaar Vronesteyn 7-10

Kerkbalans 14

160 jaar Lourdes

Van 6 t/m 11 september jl. was Mgr. Van den Hende voor een paar dagen NLZ-bisschop. Al diverse malen is hij afgelopen jaren ingegaan op de uitnodiging van de Nederlandse Lourdesbedevaart voor Zieken om een bedevaart te begeleiden.

Het heiligdom in Lourdes viert dit jaar dat het 160 jaar geleden is dat Maria, de moeder van Jezus en ook onze moeder, aan Bernadette Soubirous is verschenen. Het is tijdens de zestiende verschijning dat Maria, 'de witte Dame', antwoord geeft op de vraag van Bernadette naar wie ze is: "Que soy era Immaculada Councepciou / Ik ben de onbevleete ontvangenis." Hoewel de woorden in het dialect van de streek worden gesproken, begrijpt Bernadette de woorden van de witte Dame niet. Ze heeft ook absoluut geen weet van het dogma van Maria's Onbevleete Ontvangenis, dat enkele jaren eerder door de Kerk is geformuleerd. Al spreekt Maria de taal van de streek, de veertienjarige Bernadette begrijpt niet wat Maria haar zegt. In onze tijd is het vaak niet anders. Pelgrims, jong en oud, lezen de

woorden onder het beeld van Onze Lieve Vrouw in de grot van Massabielle, maar begrijpen de inhoud van de woorden niet.

Mgr. van den Hende greep het feest van Maria Geboorte (8 september) aan om het antwoord van Maria, aan Bernadette en aan ons, uit te leggen. Hij noemde het feest 'haar verjaardag'. Ook dat was voor velen al iets nieuws: de verjaardag van Maria.

'Van Maria's geboorte vinden we niets terug in de Bijbel,' zo zei hij. 'wel uit andere bronnen. De bisschop sprak tevens over de bijzondere status waarmee Maria ontvangen werd in de schoot van haar moeder Anna. Haar ziel was vanaf het allereerste begin zuiver, opdat ze Jezus, haar en onze Verlosser, kon ontvangen. Het feest van de Onbevleete Ontvangenis wordt op 8 december gevierd.

Ze was onvoorwaardelijk bereid om te doen wat de Heer haar vroeg. Volmondig zei ze: 'Ja... mij geschiede naar Uw woord'. In Lourdes roept ze de mensen op om haar te volgen in dat 'ja-woord'. Als een echte moeder, die het beste voorheeft met al

haar kinderen, zegt ze: 'Doe boete, bekeer je... doe maar wat Hij je zegt. Het zal je gelukkig maken.'

Ook het sacrament van Boete & Verzoening, en feitelijk geheel de bedevaart, stond in dit teken. Het was een mooie bedevaart en we waren blij met 'onze NLZ-bisschop voor één week'.

ELLEN KLEINPENNING,
PASTORAAL DIRECTEUR NLZ

Nieuwe start Kaapverdiaanse parochie Nossa Senhora da Paz

"De Kerk van de Heer bestaat uit vele stenen. Niet op de eerste plaats de stenen van dit gebouw, maar u als levende stenen." Dit preekte Mgr. Van den Hende op zondag 23 september in Rotterdam. De bisschop is celebrant in de eucharistieviering, waarmee de parochie Nossa Senhora da Paz (Kaapverdiaanse parochie) de start in een nieuw kerkgebouw markeert. Deze zomer verhuisde de parochie van de kerk aan de Korfmakerstraat naar de kerk O.L. Vrouw van de Rozenkrans en H. Albertus aan de Nicolaas Ruyschstraat (Blijdorp).

Enkele stenen, met daarop namen van werkgroepen, werden door de parochianen in juni de oude kerk uitgedragen en nu aan het begin van de viering de nieuwe kerk weer binnen gebracht. 'Jezus geeft het voorbeeld om weer samen als stenen verder te bouwen aan de Kerk' zei de bisschop, 'Jezus vraagt elkaar de ruimte te geven,

omdat we één Kerk zijn. Hij laat zien dat je wanneer je klein bent groot in liefde kunt zijn. Je kunt geen ruimte geven als je alleen maar groter wilt worden. En daarom zegt de apostel Jakobus: zorg dat je vrede uitdeelt. Dat je eerlijk bent tegen God en elkaar. Dat je barmhartig bent en vol liefde. Want dan is er pas vrede (Jakobus 3, 16 - 4, 3). 'o: Bisdom Rotterdam

'Jezus blijft het fundament. En Hij nodigt u uit in dit nieuwe kerkgebouw samen een gemeenschap van geloof te zijn. Vandaag is een nieuw begin. Ontvang de liefde van God in je hart, deel die met anderen en zorg dat alle levende stenen elkaar steunen en dragen, zoals Jezus vraagt. Wanneer wij in deze eucharistie onze Heer Jezus ontvangen in de heilige communie krijgen we de kracht die we nodig hebben.' In de kerk O.L.Vrouw van de Rozenkrans en H. Albertus kerkt op zaterdag de Nederlandstalige geloofsgemeenschap die de oorspronkelijke parochianen zijn rond de kerk in

Blijdorp en die nu behoren tot de H. Johannesparochie. De reden voor de verhuizing van de parochie Nossa Senhora da Paz was dat haar oude kerkgebouw niet meer voldeed aan de (veiligheids)eisen van de tijd.

DAPHNE VAN ROSENDAAL

GEKNIPT

Rock Solid

In september begon in de parochie van het Westland een tienergroep voor jongeren van twaalf tot zestien jaar. Iedere eerste woensdag van de maand zullen de jongeren in Honselersdijk bij elkaar komen. Rode draad wordt het programma Rock Solid.

Kapittel

Pater Avin Kunnekkadan is pastor in parochie De Goede Herder in het Waterweggebied, en provinciaal van de congregatie van de Missionarissen van Steyl ofwel het Gezelschap van het Goddelijke Woord, in het latijn afgekort tot SVD. Als geboren Indiër trad hij in en kwam daarna als missionaris naar Nederland. Vanwege zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de in Limburg in de negentiende eeuw opgerichte congregatie, was hij deze zomer in Nemi, dicht bij Rome. In Kerk aan de Waterweg vertelt hij van het Generaal Kapittel,

dat eens in de zes jaar wordt gehouden, om af te stemmen en plannen te maken en nieuwe bestuurders te kiezen. Centraal stond de vraag: "Wat wil God van de SVD in deze tijd?", aldus Kunnekkadan. Ook een bezoek aan de paus was in het programma inbegrepen. 'Voor een heilig leven zijn volgens hem (aldus pater Avin -red.) drie basisprincipes nodig: volharding, nederigheid en zachtmoedigheid.'

Kerk-tv

In Open Hof Nieuws valt te lezen hoe de katholieke parochie en de PKN-gemeente werken aan de realisatie van tv-uitzendingen vanuit de kerk in Rotterdam-Ommoord. Die moeten de mogelijkheid scheppen aan kerkgangers die fysiek niet aanwezig kunnen zijn, meestal vanwege gezondheidsredenen, toch verbonden te zijn. 'We vinden het belangrijk dat parochianen en gemeenteleden zo

lang mogelijk met Open Hof verbonden kunnen blijven', aldus de initiatiefnemers. Er zal vanuit achter in de kerk met een vaste camera gewerkt worden. Want een initiatief als dit vraagt om secure omgang met persoonlijke informatie. 'U komt nooit ongevraagd of onverwachts in beeld.' Een eerste vervolgstap is om de mensen te vinden die de apparatuur gaan bedienen.

Stadsdiaconaat

Dat het werkjaar weer is begonnen, blijkt ook uit de aankondiging in het Parochieblad Delft dat het Stadsdiaconaat de vertrouwde activiteiten weer herneemt. 'Uiteraard gaan de Non-foodbank en de Vakantiebank gewoon door.' In september begonnen ook de maaltijden 'Samen vieren, samen eten' weer. En de activiteiten met de jongeren van M25. Voor alle genoemde initiatieven is het diaconaat op zoek naar vrijwilligers.

Jaar van Gebed

Rozenkrans-maand in het Jaar van Gebed

Vanouds is er in oktober extra aandacht voor het bidden van de rozenkrans. Het Jaar van Gebed is een extra impuls om oktober als maand van de rozenkrans te beleven.

In alle parochies van ons bisdom is er aandacht voor het rozenkrans gebed. Paus Franciscus noemt het rozenkrans gebed: de synthese van de heilsgeschiedenis. Telkens wanneer we een tientje van de rozenkrans bidden -tien maal het wees gegroet- worden we uitgenodigd om een gebeurtenis uit de heilsgeschiedenis te overwegen: vijf glorievolle gebeurtenissen, vijf droevige gebeurtenissen, vijf blijde gebeurtenissen, en op initiatief van paus Johannes Paulus II: vijf gebeurtenissen van het licht. De gebeurtenissen in de (heils)geschiedenis van God en de mens worden geheimen genoemd.

In gebed mogen we samen met Maria de bijzondere momenten in het leven van Jezus overwegen. Paus Franciscus: 'Door gebed en meditatie over het leven van Jezus, zien we het barmhartige gezicht dat de Heer laat zien aan alle mensen in de vele noden van het leven. Het is Maria die ons op deze reis begeleidt. Maria wijst ons de weg naar Jezus'.

Paus Franciscus: 'Wanneer we de gebeurtenissen van Jezus' leven overwegen, worden we gevraagd om na te denken over de vraag hoe God in ons eigen leven komt, opdat wij in staat zijn om de Heer te verwelkomen en Hem te volgen [...] We mogen delen in het werk van evangelisatie van onze Heer [...] We zijn leerlingen maar ook missionarissen om Christus te brengen naar alle plaatsen waar Hij ons vraagt aanwezig te zijn [...] We zijn geroepen om de liefde, tederheid, goedheid en barmhartigheid van God met iedereen te delen [...] Maria helpt ons om te begrijpen wat het betekent om leerling van Christus te zijn'.

Ik geloof en verwacht dat onze bijzondere aandacht voor het rozenkrans-gebed in het Jaar van Gebed niet zonder vrucht zal zijn, waar het gaat om onze trouw aan het evangelie en ons leven in geloof als netwerk van liefde.

+ JOHANNES VAN DEN HENDE

Feest van Maria ter Weghe op 18 oktober

Sinds 1647 is Haastrecht een bedevaartsplaats. Jaarlijks wordt in oktober het feest gevierd van O.L. Vrouwe van Haastrecht, bekend als Maria ter Weghe.

De geschiedenis van Maria ter Weghe begint wanneer in 1647 een pater Jezuïet vanuit het Belgische plaatje Foy een beeldje van Maria naar Haastrecht brengt. In de jaren erna vonden er in het stadje en omgeving verschillende wonderlijke genezingen plaats, evenals gebedsverhoringen en bekeringen. Deze werden toegeschreven aan de voorspraak van Maria. Steeds vaker werd het beeldje ook naar zieken gebracht in een klein speciaal daarvoor vervaardigd koffertje. Vandaar de naam Maria ter Weghe: Maria-die-op-weg-gaat. Het beeldje gaat vandaag de dag nog steeds, in een reiskoffertje, naar zieken toe. Zo wil Maria nabij zijn. Op donderdagavond 18 oktober viert de parochie St. Barnabas het feest van Maria ter Weghe. Er is 's avonds een feestelijke eucharistieviering met Mgr. J. Hoogenboom, hulpbisschop van het aartsbisdom Utrecht. De viering begint om half acht. Kinderen zijn speciaal welkom. Zij kunnen meelopen, meisjes

als bruidjes, in de processie met Maria ter Weghe in hun midden. Er is tevens een kinderwoorddienst. Voorafgaand aan de viering wordt de rozenkrans gebeden. Geïnteresseerden die op een andere dag dan 18 oktober kennis willen maken met Maria ter Weghe zijn van harte welkom, ook in groepen. Meer informatie vindt u op: www.barnabasparochie.nl

Monique Stouthart

Ademhaling van de ziel

Op zondag 7 oktober kwamen het Geloofsgesprek en de mediavering uit het bisdom Rotterdam. Het is een bijzondere dag, omdat de Kerk op deze dag de Gedachtenis Heilige Maagd Maria van de Rozenkrans viert. Rector van de basiliek, Henri Egging: 'Als je het rozenkransgebed van vroeger kent, is het goed de draad weer op te pakken. En als je het rozenkransgebed niet kent, maak het dan een keer mee.' Zelf heeft hij altijd een rozenkrans bij zich. 'Het is het gebed van je hoofd en je hart en je lichaam. Ademhaling van de ziel.'

'Bidden is belangrijk. Het geeft me rust in onrustige dagen', vertelde ook Dajana Jonker. Zij komt regelmatig in de basiliek en bidt graag de rozenkrans. 'Ik bid de rozenkrans bijvoorbeeld in de trein of bus, op weg naar huis vanaf mijn werk. En als ik me ergens zorgen over maak, geef ik er persoonlijke intenties bij.' 'Bisschop Van den Hende heeft het Jaar van Gebed afgekondigd, omdat –in mijn woorden– we eigenlijk heel 'doenerig' geworden zijn in de Kerk. Ik heb veel respect voor alles wat iedereen doet, waaronder zeker ook de vrijwilligers, maar we kunnen dat alleen als we bidden en als we wat we zelf niet kunnen aan Hem overlaten. Aan de ene kant kan het gebed ons inspireren en in beweging zetten. Aan de andere kant helpt het ons, om wat we zelf niet kunnen aan God over te laten', aldus rector Egging. De basiliek besteedt er in oktober bijzondere aandacht aan door openstelling en extra gebedsmomenten. Er is ook een kleine tentoonstelling die het ontstaan van de rozenkrans toelicht.

Voor wie kunnen wij een kaarsje opsteken?

Wilt u dat wij voor iemand een kaarsje opsteken in de Eendrachtskapel? Stuur dan uw verzoek, samen met uw eigen naam en adres, naar Francis Wout via f.wout@bisdomrotterdam.nl of via 010 – 281 51 71.

Uw eventuele gift is welkom op IBAN NL 92 INGB 0000 090417 ten name van HH. Laurentius en Ignatius te Rotterdam.

© RAWON MANGOLD

COLUMN: Biddend naar Christus

Wie van ons steekt niet regelmatig een kaarsje op bij Maria. Maria is toch de moeder waarbij we ons hart kunnen luchten, en aan wie we vragen of zij onze zorgen bij haar Zoon Jezus wil brengen. Maar waarom heeft toch juist Maria deze rol?

Misschien wel, omdat zij bij uitstek een vrouw van gebed is. Al in haar jonge leven werd ze geconfronteerd met het bezoek van de engel Gabriël. Een bezoek dat haar toekomst volledig op zijn kop zette. Een toekomst

die ze wellicht anders voor ogen had. Maar ze zegt "ja" tegen de engel, "ja" tegen God.

Als geen ander moet Maria God gevraagd hebben hoe nu verder te gaan. Ze stelt die vragen ook aan de engel als deze haar de geboorte van Gods Zoon aankondigt. (Lucas 1, 26-38)

Gebed is voor Maria niet een moment van de ogen sluiten en op de knieën bidden, nee het is veel meer

een houding, een levensinstelling. Een gericht zijn op een leven in verbondenheid met God. Maria is vanaf het eerst begin bijzonder verbonden met haar Zoon, Gods Zoon. En wanneer Jezus zijn moeder aan de leerling onder het kruis als moeder geeft, wordt zij ook onze moeder. De moeder die ons aan de hand meeneemt, biddend naar Christus.

IWAN OSSEWEIJER, DIAKEN

‘Ken, bemin en dien God’

Hoe hun geloof te verdiepen. Daarover sprak zuster Maria Nadiya de jonge pelgrims tijdens hun deel van het programma van de Nationale Bedevaart.

Het jongerenprogramma wordt gestart met het bidden van het Weesgegroet. Met de catechismus in haar hand legt Blauwe zuster Maria Nadiya uit dat de jongeren op drie manieren hun band met God kunnen versterken. Namelijk door Hem te kennen, te beminnen en te dienen.

De jonge pelgrims in Brielle – er zijn er een dertigtal in de tent – luisteren geboeid naar de uitleg van deze drie werkwoorden. ‘Als we het over Hem kennen hebben, dan gebruik ik altijd het voorbeeld van de kinderen die ik les geef’, vertelt zuster Nadiya. ‘Ik vraag hen of ze van mijn moeder houden. Dan kijken ze mij natuurlijk raar aan, want ze kennen haar niet. Hetzelfde is het met het geloof. Je moet eerst God kennen, voordat je van Hem kan houden. Dit kun je doen door Zijn Schrift te lezen.’

Door “geen woorden maar daden” te praktiseren kunnen we Hem het beste beminnen. Zuster Maria Nadiya: ‘Ik hou van jou, is snel gezegd. Maar je kunt Hem beter beminnen door de geboden te onderhouden, sacramenten te ontvangen en door aan naastenliefde te doen.’

God kunnen we het beste dienen door niet egoïstisch te zijn in gebed. ‘Wij leggen God regelmatig onze plannen voor de komende tien jaar voor en vragen daar Zijn zegen over. Maar zo werkt het niet. Wij moeten in gebed juist vragen: Wat wilt U van ons?’

Het verhaal inspireert Renée van der Salm (30) van de parochie HH. Engelbewaarders, Hazerswoude-Dorp. ‘Toen ze het over God beminnen had, en uitlegde dat je dat kunt doen door na de viering nog even te blijven zitten om Hem te danken, begreep ik ineens waarom mensen dat doen. Het is dan juist een mooi moment om stil te staan bij het feit dat je Hem door middel van de communie mocht ontvangen. Dat is iets om over na te denken.’

Celine Timmerman

KATHOLIEK DEN HAAG op bedevaart naar Brielle

Ook dit jaar weer waren er vele Haagse katholieken aanwezig in Brielle. Op uitnodiging van de twee Haagse parochies Maria Sterre der Zee en De Vier Evangelisten nam een groep van ruim 80 parochianen deel aan deze prachtige bedevaart.

We kwamen met de bus en de fiets. De leeftijden bij de fietsers varieerden van 2 tot 82 jaar. Met tandems en een bakfiets werden ook de kleintjes meegenomen. We vertrokken om 7.00 uur. Langs de Vliet naar Delft, het oude centrum van Delft door langs de dorpen Den Hoorn, Schipluiden, Maasland en Maassluis. Het was mooi om die stilte in ons op te nemen. Onder leiding van Ad van der Helm, parochievicaris, trokken we als een lange sliert fietsers door de landerijen.

Helaas kreeg Ad van der Helm een lekke band en moest hij verder in de ‘bezemwagen’. Maar het ging uiteindelijk om de tocht die wij van binnen aflegden. In Brielle werden wij in de herdenking van deze moedige Martelaren ook nu weer in ons hart geraakt. Zelfs de jongste deelnemer, Matthieu (2,5) werd er door beïnvloed. Hij liep rondjes om de bomen op het Martelveld, terwijl gebed, zang en stilte elkaar daar afwisselden.

LORE OLGERS

Christenen in Syrië

Voorafgaand aan de collecte van de Nationale Bedevaart, die onder meer bestemd is voor de projecten van Caritas Syrië, vertelt Geert van Dartel van de Katholieke Vereniging van Oecumene over zijn bezoek aan Syrië in april van dit jaar. Hij ging naar Damascus, Aleppo en bezocht het graf van pater Frans van der Lugt in Homs: ‘Ik heb de mensen ontmoet die het werk van Caritas Syrië doen. Ik heb de onvoorstelbare verwoesting gezien in de grote steden. Maar ik ben vooral onder de indruk van de veerkracht en de vitaliteit van de mensen in de kerkgemeenschappen die er onder de oorlogsomstandigheden het beste van maken.’

Caritas Syrië is een organisatie van de Katholieke Kerk in Syrië en maakt deel uit van Caritas Internationalis. De projecten richten zich op armenhulp, onderwijs, medische zorg, huisvesting, psychosociale zorg en ouderenzorg. Van Dartel: ‘Het werk wordt gedaan door jonge, goed opgeleide en gemotiveerde mensen. Ik wil u vragen om dit werk gul te steunen en vooral ook de mensen en de volkeren in het Midden-Oosten in uw gebed te blijven gedenken.’

De opbrengst van de collecte bedroeg € 3196,45 waarvan de helft voor de Caritas Syrië is.

Spiksplinternieuwe tentoonstelling

Aan het einde van de viering wees pastoor Glas, custos van het bedevaartsoord, de aanwezigen op de nieuwe tentoonstellingen in de twee gangen tussen de Bedevaartskerk en het Martelaarsveld.

De tentoonstelling kent twee verhaallijnen over de Martelaren van Gorcum. Eén gaat over de feitelijke gebeurtenissen in Brielle in 1572. De andere over de verering van de Martelaren. Hij nodigde de bedevaartgangers uit deze zomer terug te komen en de volledige tentoonstelling nog eens in alle rust te bekijken.

Gastconservator Roy Tepe van het Gorcums Museum heeft de tentoonstelling samengesteld. Om de collectie uit te kunnen breiden overhandigde bisschop Van den Hende hem een bijzonder boek uit 1964, dat door de zusters van de Onze Lieve Vrouwe Abdij te Oosterhout kunstig voorzien was met gekalligrafeerde liturgische teksten betreffende de Martelaren van Gorcum.

NATIONALE BEDEVAART 2018: volharden in gebed

De Nationale Bedevaart in Brielle begon op zaterdag 7 juli in een volle Bedevaartskerk met een eucharistieviering om de Heilige Martelaren van Gorcum te gedenken. Ook was er aandacht voor de martelaren van nu, door een getuigenis van Geert van Dartel die in Syrië projecten heeft bezocht van Caritas Syrië.

‘De Heer zegt: “Als je gered wilt worden, moet je volharden”, licht hoofdcelebrant Mgr. Van den Hende toe in zijn homilie. Hij legt uit dat de betekenis van volharding die wij kennen niet de betekenis van volharding is zoals Jezus die heeft voorgeleefd: ‘Volharding in Bijbelse zin heeft ermee te maken dat je bereid bent om dingen te verdragen en uit te houden die moeilijk zijn. Een andere belangrijke betekenis van volharding in de Schrift is dat we niet opgeven. (...) Onze Heer Jezus heeft verdragen wat er aan onrecht op hem afkwam en heeft volgehouden tot het uiterste aan het kruis. Daarbij is Hij niet moe geworden om steeds opnieuw de liefde te verkondigen.’

De bisschop ziet dit terug bij de Martelaren van Gorcum. ‘Het verslag van hun terechtstelling getuigt dat ze niet moe zijn geworden om steeds opnieuw uit te leggen wat het geloof voor hen betekent. Wat de Kerk is, wie Jezus Christus is, wat de eucharistie als bron en hoogtepunt voor ons inhoudt’ (cf. Matteüs 10, 19-20).

Doorlopend gebed

‘Kunnen wij blijven bidden in het leven van alledag? Kan ons leven

misschien een doorlopend gebed worden?’ vraagt Mgr. Van den Hende aan de bedevaartgangers. ‘Je leven laten dragen door gebed is dat je altijd wel een moment vindt om te weten: de Heer is er en ik mag Zijn kind zijn. Ik heb een opdracht als gedoopte om de liefde van God te verkondigen en ook het nodige te verdragen als het moeilijk is.’

DAPHNE VAN ROOSEDAAL

Vele gasten

Tijdens de eucharistieviering concelebreerde een groot aantal priesters, waaronder emeritus-bisschop Van Luyn sdb en de hulpbisschop van Haarlem-Amsterdam, Mgr. Hendriks, vicaris-generaal Visser en pastoor Glas als custos van het bedevaartsoord.

De eucharistieviering werd bijgewoond door burgemeester Rensen en wethouders Van der Kooi en Schoon namens B&W van Brielle. Ook kardinaal Simonis werd speciaal als gast welkom geheten, evenals andere kerkelijke vertegenwoordigers: de delegatie van de Ridderorde van het Heilig Graf van Jeruzalem, onder leiding van landscommandeur Brenninkmeijer, de vertegenwoordigers van de religieuzen, diaken Fikri Sümer en mevrouw Salaam Somi als vertegenwoordigers van bisschop Mor Polycarpus van de Syrisch-Orthodoxe Kerk, de rectoren van de priesteropleidingen van het aartsbisdom Utrecht en het bisdom Rotterdam.

Andere gasten waren de heer Geert van Dartel van de Katholieke Vereniging voor Oecumene, mevrouw Marijke Holtrop van het Historisch Museum Den Briel, vertegenwoordigers van de fondsen en vele pelgrims uit heel den lande.

Hoe kan je als parochie werk maken van het bezoekerwerk? Franck Baggen deed er onlangs een boekje over open op een informatieavond in Lisse, georganiseerd door het bisdom Rotterdam. Over een driehoeksgesprek dat reikt tot in de hemel.

Baggen is sinds vijf jaar diaken in Dordrecht, in de fusieparochie Theresia van Ávila. Een belangrijk streven van het pastoraal team is om structuur en verband in de activiteiten te krijgen, zo vertelde Baggen. Samen sterker betekent ook dat er meer mogelijkheden zijn om diepgang te krijgen in het bezoekerwerk aan ouderen en zieken.

De intentie waarmee een bezoek wordt afgelegd is dan belangrijk. Dat je komt vanuit de parochie heeft gevolgen, zo proberen Baggen en zijn collega's te onderstrepen in hun contacten met de mensen van de bezoekergroep. 'Je komt uit naam van Christus.'

'Vrijwilligers vinden het vaak lastig om geloof ter sprake te brengen. Maar bedenkt: als je een pastoraal gesprek aanknoopt, is dat niet één op één, maar een driehoeksgesprek. Een driehoek die reikt tot in de hemel.'

Bidden

Dat is voor veel mensen een knop omdraaien, maar helpt ook praktisch. 'Je kunt dus een gesprek ingaan zoals je met God in gesprek gaat. Door bijbellesing. 'Psalmen bijvoorbeeld.'

'Probeer vanuit dat lezen tot gebed te komen', zo stelde Baggen zijn gehoor in Lisse voor. 'Je kunt vragen: vindt u het goed als we even gaan bidden?'

Een centraal moment in het jaar voor de ziekenbezoekers, een dag van leren, van ontmoeting en uitwisseling, van verdieping en afstemming, is de impulsdag. De ziekenbezoekers van de parochie komen dan samen en bespreken bijvoorbeeld een boek. Zo kwam 'Het was toch een mooi leven'

van Arthur Polspoel ter sprake. 'Het boek bespreekt hoe je dat doet: een ouder iemand helpen in het rouwproces, bijvoorbeeld als die een geliefde verliest.'

Zo blijkt dat er 'aanknopingspunten' genoeg zijn voor het pastorale gesprek van een ziekenbezoeker. 'Veel zieke of oude mensen worstelen

met "waarom-vragen". "Ik heb goed mijn best gedaan en word ziek. Heb ik iets verkeerd gedaan?" De kunst is het om als bezoeker die wezenlijke vragen op te pakken.'

TED KONINGS

Samsam - ruimte bieden voor verliesverwerking

In parochie Theresia van Avila in de Drechtsteden wordt met eetclub Samsam samen gegeten. Eetclub Samsam komt bij elkaar in Papendrecht en in Dordrecht. Niet alleen het eten, ook het mogelijk maken van de maaltijd doet men samen. Enkele deelnemers bereiden de maaltijd thuis, iemand anders neemt de wijn mee, of haalt een ander op. De maaltijden vormen het decor voor gesprek, uitwisseling en verliesverwerking.

Als eerste is in 2013 eetclub Samsam Alblasterdam opgericht. Parochievrijwilliger Nellie de Bie is een van de motoren achter dit initiatief: 'Als lid van de pastoraalsgroep met de zorg voor ouderen onder mijn hoede, zag ik dat er veel eenzaamheid is onder ouderen. Vooral onder hen die pas alleen zijn komen te staan. We moesten als parochie op dat gebied echt iets ondernemen. Dat werd samen eten. Eten is prettig om samen te doen en het is niet beladen.'

Delen

Nellie de Bie: 'De naam Samsam hebben de deelnemers zelf bedacht. Samsam staat voor: Samen delen, samen eten. Er wordt inderdaad veel gedeeld. De deelnemers kunnen bij Samsam hun verhaal kwijt. Zij hebben immers gemeen met elkaar dat ze hun levenspartner hebben verloren. Er ontstaan ook nieuwe contacten. Wanneer iemand ziek is, wordt er een kaartje gestuurd. Als iemand jarig is, gaat een traktaatje voor bij de koffie mee naar Samsam.'

In oktober 2016 is in Dordrecht naar voorbeeld van Alblasterdam ook een Samsam gestart. Net als in Alblasterdam (na de sluiting van de kerk aldaar naar Papendrecht verhuisd) worden nabestaanden na het overlijden van de partner bezocht door de pastor of door iemand van de bezoekergroep. Gevraagd wordt dan of een activiteit als Samsam van betekenis zou kunnen zijn voor de nabestaande en er wordt gekeken of die persoon al zo ver is om deel te nemen.

Geloofsgenoten

Een van de betrokken vrijwilligers in Dordrecht is Corine Mulder: 'Gaandeweg merkten we de afgelopen twee jaar dat naast het waardevolle ontmoeten van lotgenoten, Samsam ook inhoudt het ontmoeten van geloofsgenoten. Vragen als "Speelt het geloof een rol bij de rouwverwerking" of "Heeft het geloof een rol gespeeld bij het aanvaarden van situaties die onvermijdelijk waren?" nodigden ons uit om met

elkaar na te denken hoe we meer diepgang aan Samsam konden geven. We ontwikkelden een set gesprekskaarten met daarop een thema, een afbeelding, een Bijbelcitaat, enkele vragen en een gebed. De kaarten leggen we tijdens het aperitief-uurtje op tafel en we vragen mensen een kaart te kiezen. Welke kaart spreekt je aan? Welke bemoedigt je? Prachtige gesprekken volgen. Sommigen willen nog niet en dat mag ook. Niets moet.'

Cadeautje

Enkele thema's uit de set: vertrouwen, aanvaarden, dankbaarheid, weerzien, eeuwigheid, draagkracht, loslaten en troost. De kaarten zijn er om een handvat te bieden aan het gesprek; om elke rouwende, spraakzaam of minder spraakzaam de ruimte te bieden iets te delen. Een met creativiteit vervaardigd menukaartje heeft op de achterzijde ook een gebed. Dit wordt gelezen bij aanvang van de maaltijd.

'Die kaartjes' zo vertelt vrijwilliger Els Teeler, 'worden mee naar huis genomen. "Ze zijn zo mooi, die kaarten, gewoon een cadeautje!" zei laatst een van de deelnemers. We zingen soms ook het lied van Theresia van Ávila, de patrones van onze parochie. Op deze manier maken we elkaar meer en meer vertrouwd met hoe samen bidden ons verder kan helpen.'

Afwas

Nellie de Bie: 'Het klinkt misschien gek, maar ook zoiets als de afwas is bij Samsam belangrijk! Iedereen is dan bezig en draagt bij. We zijn bij niemand op bezoek, dus iedereen voelt zich vrij. Juist dan kan een onderling gesprek op gang

Zorg voor ouderen

komen. De deelnemers staan bijvoorbeeld nog even met elkaar te praten terwijl ze richting keuken gaan. De mensen voelen bij Samsam de ruimte om te delen, te vertellen wat ze kwijt willen. Dat is nog best veel, merk ik op. Er wordt ook gelachen hoor, reken maar!'

Corine Mulder: 'Agelopen vakantie maanden zijn vijf leden van de Dordtse Samsam-groep voor het eerst weer op vakantie gegaan, alleen of met anderen. Opstaan uit hun situatie en verder gaan. Samsam is daarbij een bescheiden hulpmiddel.'

JOLANDA DE WOLF

Blijvende liefde

Nu echter blijven geloof, hoop en liefde, de grote drie; maar de liefde is de grootste.
- 1 Korinthiërs 13, 12b-13 -

Hoe kijk je naar het liefdevolle in je leven?
Wie of wat geeft jou liefde?
Waarin ervaar je liefde van God?

foto: corine mulder

God van alle leven,
God van liefde,
Laat dit moment van samenzijn ons sterken in hoop en vertrouwen opdat wij blijven geloven in uw belofte van nieuw en eeuwig leven. Geef dat wij liefdevolle, hartelijke mensen ontmoeten die een eindje met ons willen meegaan wanneer het moeilijk is.

Wij bidden U:
Wees, in en door Jezus, de Levende, zo dicht bij ons, God, dat wij uw Geest, uw troostende adem voelen die leven doet, over alle grenzen heen.

Door Christus onze Heer.

Amen.

Heilige Theresia van Ávila Parochie

De opdracht om te bidden

Op maandag 1 oktober vierde Centrum Vronesteyn voor de priesteropleiding en diakenopleiding een bijzondere Dies. In het Jaar van gebed wijdde Mgr. Van den Hende de Dieslezing aan het gebed.

De bisschop begon zijn inleiding met de opdracht van iedere gelovige om te bidden, persoonlijk en gemeenschappelijk. 'Jezus roept zijn leerlingen expliciet op om te volharden in gebed: om steeds te blijven bidden en daarin niet te versagen (Lucas 18, 1).

Het is niet zonder betekenis dat juist in het kader van de oproep om te volharden in gebed, Jezus tevens de indringende vraag stelt: 'Zal de Mensenzoon bij zijn (weder)komst het geloof op aarde vinden?' (Lucas 18, 8) Het gebed dient dus om de dialoog met God gaande te houden, het geloof in God te bewaren en levend te houden met Gods genade, totdat de Heer wederkomt.'

Gebed in onze tijd

De bisschop constateert dat gebed in onze huidige tijd onder druk staat en niet vanzelfsprekend is. 'Bidden werd tot in het recente verleden veelvuldig door een gelovige omgeving gestimuleerd en ondersteund. In de huidige tijd van secularisatie en minder kerkelijke cultuur is er aanzienlijk minder ondersteuning. Maar ik ben ervan overtuigd dat bidden nooit vanzelf gaat, want er is altijd een zekere toeleeg voor nodig, in welke tijd je ook als gelovige leeft', aldus de bisschop. Hij benadrukt tevens dat de heilige Geest ons steeds weer helpt om te kunnen bidden (Rom. 8, 26).

'In de opleiding en vorming van priesters en diakens moet daarom gebed niet alleen aan bod komen als vraag: wat is christelijk gebed en hoe doe je dat? Belangrijk is tevens dat de vraag naar de innerlijke motivatie van een priesterstudent of diakenkandidaat serieus aan bod komt. Studenten moeten zicht krijgen op hun eigen karakter en aanleg waar het gaat om stilte en gebed. En vervolgens dan ook de vraag stellen: Wat is voor mij en voor ons nodig

om trouw te kunnen blijven aan het gebed? Kan ik voldoende een man van gebed worden, zodanig dat ik ook mijn taak als opvoeder tot gebed kan vervullen?'

Bidden met en voor elkaar

'Het gebed is fundament en voorwaarde in het leven en dienstwerk van priesters en diakens', legt de bisschop uit, waarna hij afrondt met opnieuw een boodschap voor iedere gelovige, namelijk om te bidden in en met de Kerk als netwerk van liefde. Daarbij gaat het om gebed als dialoog met de Heer maar eveneens in wederkerigheid met en voor elkaar vanuit oprechte zorg en gelovige betrokkenheid op elkaar als leden van het lichaam van Christus. Niet alleen vanwege de diaconie, maar ook vanwege de vitaliteit van het geloof van ieder persoonlijk en van de gemeenschap.

DAPHNE VAN ROSENDAAL

Uit de preek bij de eucharistieviering op de 30^e Dies van Vronesteyn

Missiepost

Afgelopen zomer heb ik een aantal missieposten bezocht in Californië. Deze werden gesticht door de Franciscanen. Bij aankomst plantten zij een kruis op de plek waar zij verbleven, vierden de eucharistie in welke omstandigheden zij zich ook verkeerden en maakten goede contacten met de bevolking. Aan hen wilden zij het evangelie verkondigen.

De missieposten lagen een dagreis ver van elkaar, zodat ze goed te bezoeken waren te paard in die tijd. Pater Junipero Serra die het hele project leidde, reisde deze posten af om leiding te geven aan het geheel en de broeders en zusters te bevestigen en te inspireren in hun werk in de kerk. Hij is in 2015 heilig verklaard door paus Franciscus.

Elkaar dragend in het geloof

Wij vieren dit jaar dat onze eigen priester- en diakenopleiding

Rector Broeders spreekt de homilie uit

Vronesteyn 30 jaar in ons bisdom bestaat! Vele priesters en diakens zijn op Vronesteyn gevormd en gewijd. Daar zij wij dankbaar voor. En op dit feest hoort eigenlijk een mooi cadeau. Wat zou het mooi zijn als u dat cadeau wilt geven!

Studenten van Vronesteyn verzorgen de muzikale ondersteuning

Mag ik een suggestie doen? Plaats het kruis van Jezus Christus bewust opnieuw in uw huis, in uw gemeenschap, waar u woont en werkt. Blijf trouw aan uw gebed en vier met elkaar zo vaak als dat mogelijk is en kan de eucharistie, als voedsel voor uw levensweg en blijf elkaar inspireren, door

elkaar op te zoeken, elkaar te bemoeiden en elkaar vast te houden! Draag zo uw geloof uit, niet alleen, maar samen met elkaar!

RECTOR W.P.L. BROEDERS

Een speciaal magazine voor het lustrum van Vronesteyn

Dit jaar bestaat Centrum Vronesteyn voor de Priesteropleiding en de Diakenopleiding dertig jaar (1988-2018). De staf van Vronesteyn biedt bij deze gelegenheid een bijzonder Magazine aan, dat verschijnt in het diocesane Jaar van Gebed. Het wordt gepresenteerd op 1 oktober tijdens de diesviering van Vronesteyn. Het blad wordt verzonden aan donateurs van Vronesteyn en in de loop van oktober verspreid in de parochies in het bisdom.

In het openingsartikel 'Herders naar Gods hart' verwijst Mgr. Van den Hende naar het beeld van de Goede Herder in de hal van Vronesteyn. Dat beeld staat daar niet zonder reden. "Het komt er namelijk op aan dat diaken- en priesterstudenten tijdens hun opleiding van harte bereid zijn zich te laten vormen door het woord en het voorbeeld van de Heer", schrijft de bisschop. "Kijkend naar het beeld van de goede Herder, is het essentieel dat een student zich in geweten de vraag stelt: kan ik als priester een herder zijn naar Gods hart? En kan ik een diaken zijn overeenkomstig Gods liefde?"

Met het oog op een evenwichtige opleiding en vorming van priesters en diakens worden vier dimensies onderscheiden: de vorming als persoon, de spirituele vorming, de intellectuele vorming en de pastorale vorming. "De geloofsgemeenschap is een gemeenschap van geroepenen", benadrukt rector Broeders. "Een roeping van een priester of diaken staat niet los van de gemeenschap. Spreken met anderen over je roeping is onmisbaar. Dit blad nodigt daartoe uit." In het blad vertelt de rector over het verlangen naar de ontmoeting met Christus, naar het priesterschap of diaconaat en het verlangen om het evangelie naar mensen te brengen. "Ik noem het ook wel 'drie keer houden van': Houd je van God? Houd je van de Kerk? En houd je van mensen? Als je op die drie vragen 'ja' kunt antwoorden, kunnen we verder uitdiepen wat die roeping voor jou betekent."

De vorming van priesters en diakens is een verantwoordelijke taak, die met deskundigheid en betrokkenheid ter hand wordt genomen door de staf van Centrum Vronesteyn. Velen in het

bisdom bidden voor de opleiding, de studenten en de staf, en geven ook een financiële bijdrage.

Daphne van Rosendaal

Rector Broeders overhandigt eerste exemplaren aan bisschop Van den Hende, Charles van der Mast (donateur en tevens voormalig lid Roepingencommissie van Vronesteyn) en aan de donateurs Marijke en Bram Verschuur.

Terugblik op het begin

Van 1 januari 1989 tot 1 augustus 2002 mocht ik eerst als studierector en vervolgens als rector werkzaam zijn op Vronesteyn. Hoogtepunten in die periode waren de wijdingen van zo'n 30 priesters voor ons bisdom maar ook de opstart van de diakenopleiding op Bovendonk op initiatief en ten behoeve van ons bisdom. Vronesteyn werd gaandeweg de jaren een thuis voor alle studenten, die zich via diverse opleidingen voorbereiden om priester te zijn van ons bisdom.

Vronesteyn moest allereerst een huis worden waarin saamhorigheid en broederlijkheid in het ambt konden groeien. Naast vorming van de persoon, ontwikkeling van het geloofsleven, opdoen van kennis van zaken en praktische vaardigheden ging het tevens om dat wij-gevoel dat nodig is om later samen rond de

bisschop en samen met andere beroepskrachten de pastoraal in het bisdom vorm te geven. Dat gebeurde naast het dagprogramma voor inwonende studenten in zogeheten Randstadavonden en zaterdagprogramma's, maar ook in informele ontmoetingen rond de feestdagen en enkele buitenlandse studiereizen.

Omdat Vronesteyn vooral een 'vormingshuis' was, werd er samenwerking gezocht met diverse partners zoals de theologische opleidingen in die periode eerst nog in Amsterdam en Utrecht als ook met diocesane

priesteropleidingen zoals Bovendonk in het bisdom Breda en het Ariënskonvikt in het Aartsbisdom.

Om diocesane bekendheid te krijgen, werden door rector Wim van Paasen en mij dekenale bijeenkomsten bezocht, vormelingen uitgenodigd om de priesteropleiding te leren kennen.

Daarnaast werd ook door Vronesteyn in samenwerking met de gedelegeerden voor de diakens en de pastoraal werkers in opleiding een programma van voortgezette vorming opgezet waaraan voor een deel alle beroepskrachten konden deelnemen en waaruit later het diocesane Theologencafé is ontstaan. Zo kon deze bijna veertien jaar een boeiende opbouwperiode zijn waar ik met dankbaarheid en vreugde aan terugdenk.

HUUB FLOHR

Een gastvrij huis!

Wanneer je bij Vronesteyn aanbelt, dan zie je op de marmeren plaat naast de voordeur dat het een huis is van het bisdom Rotterdam. In de twaalf jaren dat ik er rector was en van harte woonde, heb ik dit altijd voor ogen gehouden.

Een gastvrij huis te midden van de parochies van ons bisdom. Allereerst voor de priester- en diakenstudenten. Voor hen is het een doorgangshuis om zich voor te bereiden op hun wijding en werk in de parochies. Gastvrijheid heb ik in de jaren als rector mogen geven aan alle pastorale teams om zich een aantal dagen te bezinnen op hun gezamenlijke verantwoordelijkheid binnen de nieuw te vormen grotere parochies. Samen op Vronesteyn, in de grote zaal voor de besprekingen, bij de maaltijden en in de kapel van de goede Herder om samen te bidden, samen Eucharistie te vieren.

Op Vronesteyn in dé gastheer Christus: bij binnenkomst in Vronesteyn wordt je gelijk in de hal aangekeken door het beeld van de goede Herder. Jezus, die ons uitnodigt om zorg te dragen voor de mensen die op zoek zijn naar Gods liefde; om zorg te dragen voor hen, die Jezus willen navolgen als priester of diaken. Iedere dag bid ik verbonden met de staf en studenten van Vronesteyn: dat de priesters en diakens, op wie Christus zo zeer rekt, in de wereld van vandaag Zijn boden van hoop, van verzoening en vrede zijn.

WIM BAKKER

Wim Bakker was van 2002 tot 2014 rector van Vronesteyn. Met zijn komst als rector verscheen het beeld van de Goede Herder in de hal van Vronesteyn.

Diaken zijn in het netwerk van liefde

'De Kerk kan niet zonder diakens toen niet, vanaf het eerste begin toen de apostelen Stefanus en 6 anderen de handen oplegde om te zorgen voor de meest kwetsbare mensen (Handelingen 6. 1-7) en ook nu niet', zegt diaken Paul Schuurmans. 'Van het jaar 2000 tot 2016 zijn er 15 diakenstudenten van Vronesteyn tot diaken gewijd. De 15 diakens zijn nu werkzaam in de pastorale teams van de parochies en hebben daar een bijzondere aandacht voor de diaconie. Zij zijn betrokken bij daklozen, bij inloophuizen, bij de Voedselbank, bij vluchtelingen en asielzoekers, bij de zorg voor zieken, bij jongeren en studenten.'

Diaken zijn in het Netwerk van Liefde

'Bisschop Van den Hende noemt de Kerk een Netwerk van Liefde. Ieder is geroepen om in dat netwerk van liefde met zijn of haar talenten mee te werken aan het uitdragen van de blijde boodschap van het evangelie. En de diaken dient daarin het volk Gods in de persoon van Christus als Dienaar, zoals Hij

zegt: Ik ben niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen (Matteus 20.28).'

Wens voor diakenstudenten

'Ik wens de diakenstudenten toe dat zij Vreugde vinden in hun ambt van dienstbaarheid, vanuit en dankzij de verbondenheid met Christus. Diaken zijn is geen eigen verdienste, het is een geschenk, een gave, een genade. Wees eerst en vooral daarom dankbaar voor dit geschenk. Daarna is er de opgave om dit geschenk niet voor jezelf te houden, maar ervan uit te delen, zoals de heilige Laurentius, diaken en pastoor van ons bisdom, de schatten van de Kerk uitdeelde. Als diaken mag je Christus navolgend, dienaar van de vreugde zijn door in woord en daad de vreugde van het evangelie te verkondigen.'

Dr. Paul Schuurmans was van 11 juni 2000 tot 1 januari 2016 bisschoppelijk gedelegeerde voor de diakenstudenten en van 5 februari 1997 betrokken bij Vronesteyn als lid van de Advies Commissie Permanente Diakens in opleiding (ACPD).

'Vronesteyn is voor mij het huis van de priester- en diakenopleiding van het Bisdom Rotterdam. Als bisschoppelijk gedelegeerde voor de diakenstudenten was ik 16 jaar intens met Vronesteyn verbonden. Het is de plaats waar de diakenstudenten regelmatig bijeenkomen om elkaar te ontmoeten, samen met hun echtgenoten eucharistie te vieren met de bisschop, om samen te eten aan maaltijden bereid door Anneke van der Meer en Mariëtte Doderer en om toegerust te worden voor hun taak als diaken in het bisdom. Vronesteyn is ook een oefenplaats van samenwerken met priester- studenten en studenten pastoraal werk. Vronesteyn is niet alleen een huis, het is ook een thuis geworden voor allen die zich voorbereiden op een pastorale taak in ons bisdom en ook voor hen die als priester, diaken of pastoraal werker werkzaam zijn. Vronesteyn heeft een sterke band met de Priester- en Diakenopleiding Bovendonk, waar een aantal diakenstudenten zes jaar studeren en ook met de Theologische Faculteit van de Universiteit Tilburg in Utrecht', aldus Paul Schuurmans.

Steun Vronesteyn bij het 30-jarig bestaan met een gift via:
IBAN NL29 INGB 0000 3656 73 t.n.v. Centrum Vronesteyn.

Roeping... geroepen zijn

Zr Elvira Telik

Mijn naam is zuster Elvira Telik, geboren op West-Timor (Indonesië) op 10 juli 1969 als zesde kind in een katholiek gezin met dertien kinderen. In mijn jonge jaren was de wereld waarin ik opgroeide voor mij als een paradijs. We hadden vee en drie grote tuinen vol met fruit, groenten, rijst en mais. Met mijn broers en zussen liep ik door de prachtige velden met kokospalmen, guave- en kemiribomen. Onderweg zag je de zonnige groene heuvels en valleien. Een mooiere plek bestond er niet voor mij.

Ik heb in alle jaren ontdekt dat God onze familie heeft gezegend. Als kind heb ik Nederlandse en Duitse zusters leren kennen. Zij behoorden tot de orde Dienaressen van de Heilige Geest, bekend als de zusters van Steyl. Ik voelde me er toe aangetrokken. Pas veel later ben ik de spiritualiteit van de orde gaan begrijpen, de

trinitaire spiritualiteit, de relatie tussen God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest. We weten ons bemind door de Drie-ene-God die tot uitdrukking komt in gemeenschap en relatie.

Tijdens mijn middelbare schooltijd verdween het verlangen om zuster te worden op de achtergrond. Via mijn zus die als vrijwilliger betrokken was bij de zusters kwam opnieuw het idee bij mij op om religieuze te worden.

Op 12 juli 1990 werd ik aspirant. Ik ging naar Halilulik. Ik kreeg daar van de zusters vooral mee dat ik moest onderzoeken of dit mijn roeping was. En of ik ook bereid was mijn roeping te volgen. Na een jaar moest ik samen met vijf andere kandidaten een brief schrijven om te vragen postulant te mogen worden. Ik had moeite met het schrijven van die brief, maar God kwam mij te hulp in zr Joanita Parera. Mijn brief werd geaccepteerd. Op 2 juli 1994 legde ik de eerste geloften af en op 24 juni 2003 de eeuwige geloften, samen met zeventien zusters. Acht van deze zusters gingen naar andere landen om er Gods liefde te verkondigen. Ik gaf aan dat ik graag naar Mexico wilde, Afrika, of Indonesië. God gaf mij Nederland.

Dat de Drie-ene God mag leven in ons hart en in de harten van alle mensen, daar werken wij aan. Ik woon in Den Haag. Zuster zijn en voor alle mensen iets betekenen, dat is mijn roeping. De mensen zetten zich hier niet alleen in voor eigen familie, maar doen vrijwilligerswerk voor alle mensen. Er zijn voor een ander, dat zie ik hier en herken ik van West Timor. Dat is positief. Volgend jaar hoop ik mijn 25-jarig jubileum te vieren.

Steef Lokken

Samen met mijn vrouw woon ik in Hellevoetsluis. De kerk die daar staat is voor mij een bijzondere plek. Ik ben er gedoopt, heb de eerste communie en het vormsel ontvangen en we zijn er getrouwd. Ook heb ik daar mijn roeping gekregen.

Het was zaterdagavond. Zo'n tien mensen kwamen naar de eucharistieviering. Ik was nog maar net katholiek geworden en eucharistie vieren raakte me toen al. De priester die celebreerde was al op leeftijd. Ik begon me af te vragen hoe lang het vieren nog mogelijk kon blijven. Die vraag bleef daarna steeds bij me opkomen. Het was een vraag die niet van mezelf kwam, maar van God. En als God het eenmaal in je hart heeft gelegd, komt het steeds naar voren. M'n vrouw vond dat ik er iets mee moest. We kwamen uit bij het diaconaat. Toen zei m'n vrouw: dat is iets voor jou!

Als diaken wil ik graag dienstbaar zijn en naar mensen toegaan die hulp nodig hebben. Een diaken van nu is onderdeel van een pastoraal team en heeft ook bestuurlijke taken. Ik denk dat je ook daarin dienstbaar kunt zijn, door de juiste beslissingen te nemen met een bestuur. Maar in de eerste plaats ben ik geroepen om dienstbaar te zijn aan Christus. Daar wil ik graag gehoor aan geven door elk weekend dienstbaar te zijn aan de tafel, in de viering van de eucharistie.

Ik zie uit naar de wijding op 10 november. Daarna mag ik mij als diaken inzetten in parochie De Heilige Familie en de parochie H. Nicolaas Pieck en Gezellen, waar mijn vertrouwde kerk in Hellevoetsluis onderdeel van is.

Henk van Zoelen

Bij 'roeping' denk ik als vanzelfsprekend aan Mc.1, 16-20. De vissers worden tijdens hun werk aangesproken door Jezus. Zij laten onmiddellijk hun netten liggen en volgen Jezus. Ze worden door Hem gezonden om de blijde boodschap te verkondigen en mensen te verzamelen voor het nieuwe rijk. Dit is voor mij de kern van 'roeping', al zijn vijf verzen wel een kort tijdsbestek voor zo'n wezenlijke verandering als ingaan op Zijn roepstem.

Ik had meer tijd nodig. Als mantelzorgverzorger van mijn moeder maakte ik een hoop mee, net als in mijn tijd als vrijwilliger op de ziekenbedevaarten naar Banneux. Deze ervaringen brachten mij tot de overtuiging dat wij in onze geïndividualiseerde prestatie maatschappij het niet goed doen op het gebied van aandacht en zorg voor de zwakkeren. Na het lezen van een artikel over het permanente diaconaat viel voor mij alles op zijn plek. Maar: we hadden een gezin met opgroeiende kinderen, ik had een baan en bleef de zorg houden voor mijn moeder. Had de Heer mij voor dit dienstwerk bestemd?

In 2011 begon ik met de premaster theologie aan de Tilburg School of Catholic Theology, om in 2015 de overstap te maken naar priester- en diaconopleiding Bovendonk. Daarnaast werd dit traject ondersteund door inleidingen op Vronesteyn, die de studenten van het bisdom Rotterdam voorbereiden op het werken in ons bisdom. Hier groeide ik naar het diaconambt. Ook de ervaring die ik op mocht doen tijdens mijn stage bij de RK Federatie Vlietstreek was waardevol.

Na mijn wijding op 10 november ga ik mij als diaken in Den Haag inzetten voor de gemeenschapsopbouw. Zodat ik geïnspireerd door het evangelie een netwerk kan creëren waarin mensen zich welkom, gekend en erkend voelen.

Meer weten over roepingen?

Neem contact op met rector Walter Broeders. T: 0703873804 M: 627140117 E: w.broeders@bisdomrotterdam.nl

IMPULSDAG 'Beter horen'

Het Interdiocesaan Roepingen Overleg (IRO) organiseert de Impulsdag 'Beter horen' op zaterdag 7 november in de Nicolaïkerk te Utrecht. De dag is bedoeld voor mensen werkzaam in pastorale teams en wonend en werkend in religieuze ordes en congregaties van de bisdommen.

De bijeenkomst vindt plaats op het hoogfeest van de H. Willibrord. Er wordt informatie uitgewisseld over hoe de roeping tot het priesterschap,

diaconaat en religieuze leven, gestalte kan krijgen in onze eigen kerkgemeenschap.

Onder dagvoorzitterschap van Jos Geelen ziet het programma er als volgt uit:

9.30 uur: H. Mis in de St. Catharinakathedraal, Lange Nieuwstraat 36, Utrecht met als hoofdcelebrant kardinaal Eijk

11.00 uur: koffie in de Nicolaïkerk, Nicolaaskerkhof 9

11.30 uur: woord van welkom

11.40 uur: lezing door Mgr. J. van den Hende

12.30 uur: lunch

13.30 uur: best practices m.m.v. Michel Remery pr en zr. Madeleine Bouman (Missiezusters van het Kostbaar Bloed)

15.00 uur: koffie / thee

15.30 uur: forumdiscussie

16.00 uur: afsluiting en informeel

Rector W. Broeders van Vronesteyn heet namens het bisdom Rotterdam deze groepen van harte welkom. Informatie en/of aanmelden via rector Kuipers, T: 030-2310490, E: rector@ariensinstituut.nl

Adventsactie steunt vier projecten

Tijdens de komende Adventsactie staan vier projecten centraal. Als ze enigszins bekend voorkomen, kan dat kloppen. Het is het derde jaar dat Adventsactie met dezelfde projectpartners werkt. Dat doet ze om de betrokkenheid van parochies bij een project te versterken en de voortgang te kunnen laten zien.

Elk jaar worden wel nieuwe accenten gelegd. De parochies kunnen een van de projecten kiezen voor hun Adventscampagne. Ze kunnen drie jaar lang met een project van dezelfde projectpartner werken of juist kiezen voor een project uit een ander Afrikaans land.

Burkina Faso

Zusters runnen in de stad Bobo-Dioulasso een ontwikkelingsproject voor vrouwen. Jaarlijks krijgen 45 vrouwen een opleiding op het gebied van catering, koken, banket, Frans en

computervaardigheden. Een groot deel vindt na afloop een baan. Nieuw dit jaar is het verschaffen van een microkrediet van maximaal driehonderd euro aan tien vrouwen om een eigen bedrijfje te starten.

Rwanda

Sinds 1992 worden straatkinderen in de hoofdstad Kigali opgevangen door Cecydar (voluit geheten: Centre Cyprien & Daphrose Rugamba, een vernoeming naar een tijdens de genocide vermoord echtpaar). In het opvangcentrum krijgen de kinderen voedsel, kleding, medische en psychische zorg en onderwijs. Na een half jaar volgt plaatsing in een gezin. Om te voorkomen dat kinderen na hun re-integratie opnieuw weglopen, richt Cecydar zich dit jaar op het verbeteren van de thuissituatie. Ook wil het voorzien in een eigen water- en stroomvoorziening voor het opvangcentrum. Dan kan men flink besparen op de hoge kosten voor water en elektriciteit.

DR Congo

In de provincie Congo Central wonen veel jonge alleenstaande moeders tussen 13 en 23 jaar.

Door een gebrek aan scholing hebben zij nauwelijks vooruitzicht op werk. De paters redemptoristen hebben daarom een opleidingsproject opgezet. Jaarlijks starten zestig vrouwen met een driejarige opleiding. Daarna worden ze begeleid om als zelfstandige in een coöperatie te werken.

Malawi

De bevolking van Malawi gaat gebukt onder hiv/aids en ondervoeding. Bijna niemand heeft een geboortebewijs. Tot 2010 was registratie niet verplicht. Registratie is belangrijk, omdat ongeregistreerde kinderen officieel niet bestaan. Ze mogen niet naar school, krijgen geen gezondheidszorg en kunnen geen diploma's halen. Daarom

heeft de gemeenschap Sant'Egidio het programma 'Bravo!' opgezet, om geboorteregistratie te bevorderen. De eersten die een geboortebewijs ontvangen zijn tweeduizend hiv-positieve kinderen tot zestien jaar. Veel van hen zijn wees en dus extra kwetsbaar, het geboortebewijs biedt hen belangrijke bescherming. De tweede doelgroep bestaat uit zeventienduizend patiënten van de gezondheidscentra in de districten Balaka en Mangochi. Onder hen zijn veel kind-moeders en slachtoffers van kindhuwelijken.

JAN MAASEN

Wereldmissiemaand 2018 voor Ethiopië

God is ons een toevlucht en een sterkte

Missio Nederland heeft dit jaar als motto voor haar campagne voor Wereldmissiemaand een citaat genomen uit psalm 46: 'God is ons een toevlucht en een sterkte'. Onder dit motto richt zij de aandacht op een van de armste landen in Afrika: Ethiopië.

De Rooms-Katholieke Kerk vormt slechts een kleine minderheid (0,7 procent) in dit land, maar is zeer actief. Zij zet zich in voor scholing en zorg voor de armen. Ook gaan zusters en broeders naar vluchtelingenkampen en delen er het armoedige leven met de mensen. Missio vraagt in het bijzonder aandacht voor twee problemen: de situatie van de Menjas, een kleine bevolkingsgroep afhankelijk van de koffieverbouw en de situatie van de vluchtelingen uit Zuid-Soedan.

Koffieboeren

Ethiopië is de grootste koffieproducent van Afrika. In de regio Kaffa zijn de Menjas afhankelijk van de koffieverbouw. Deze bevolkingsgroep is erg klein, is arm en wordt gediscrimineerd. Vanuit hun gemeenschap in Wush Wush krijgen de mensen ondersteuning, onder meer met kleine projecten waarmee men een eigen inkomen kan verdienen.

Vluchtelingen

Ethiopië neemt na Oeganda het grootste aantal vluchtelingen in Afrika op. Ongeveer 900.000 mensen, vooral uit Zuid-Soedan, Somalië en Eritrea vonden hier een toevlucht. In het apostolische vicariaat Gambella is de eigen bevolking al lang in de minderheid. Hier wonen vooral mensen uit Zuid-Soedan, gevlucht voor de oorlog. Onder hen zijn ook veel onbegeleide kinderen. De priesters, zusters en catechisten die hier leven hebben een bewuste keuze gemaakt. Zij leven met vluchtelingen samen in kampen en bemiddelen tussen vijandige etnische groepen.

Geef aan Missio Pauselijke Missiewerken in de collecte op Missiezondag 21 oktober of stort uw bijdrage op NL65 INGB 0000 0015 66 t.n.v. Missio Wereldmissiemaand, te Den Haag.

JAN MAASEN

Omzien naar oudere medemens op z'n Rotterdams

Met 5200 leden in 'groot-Rotterdam' is de KBO, een belangrijke gesprekspartner van de gemeente, samen met bonden als de protestantse zusterorganisatie PCOB. Voorzitter Sonja Krijgsman en secretaris Poldy Hergarden doen uit de doeken hoe de KBO invulling geeft aan hun taak in een grote stad als Rotterdam.

Sonja Krijgsman: 'Kijk, wij proberen steeds de mens centraal te stellen. Zo moeten ouderen tegenwoordig langer thuis blijven wonen. Maar kan dat wel? Zijn er wel genoeg geschikte woningen voor deze groep? Is er wel voldoende zorg voor thuis beschikbaar? Er is natuurlijk een groep senioren die zelfredzaam en mondig is. Maar er is ook een grote groep die afhankelijk is van anderen. Daar zetten wij ons voor in.' Persoonlijk contact is belangrijk in het werk van de KBO Rotterdam. Zo is er de ouderenadviseur die belangenbehartiging en individuele ondersteuning biedt.

Symposium

Bijzondere evenementen zijn er ook: Zo was er dit jaar het symposium 'Jong en Oud samen Goud'. Senioren bedachten er samen met studenten van de Hogeschool Rotterdam op een praktische en creatieve manier oplossingen voor uitdagingen waar ouderen in het dagelijks leven tegenaan lopen. Poldy Hergarden: 'Een belangrijke vraag die wij ons zelf stellen is: hoe kunnen we ertoe bijdragen dat ouderen zelf hun eigen leven kunnen blijven inrichten. Dat betekent opkomen voor belangen van ouderen, ook richting de politiek. Het betekent dat we activiteiten op touw zetten als stadswandelingen of een bezoek aan Boijmans van Beuningen; dat we informeren, denk aan brandpreventie; dat we contact leggen met organisaties als de bibliotheek of De Rotterdammer. En dat we het mogelijk maken dat de mensen – ook digitaal – bij de tijd blijven. Dat alles zie ik als een opdracht. De opdracht om naar elkaar om te zien krijgen wij als katholieken immers vanuit ons geloof mee. Aan die opdracht uitvoering geven is niet altijd makkelijk in een stad als Rotterdam. Wij komen bijvoorbeeld veel verborgen armoede onder ouderen tegen.'

De Senior

Voor de leden van KBO Rotterdam is er het maandblad De Senior, naast het landelijke blad dat samen

met de PCOB wordt uitgebracht. In De Senior komen velerlei zaken aan bod. Van de te volgen stappen bij het aanvragen van een urgentiebewijs voor een sociale huurwoning tot het bezoeken van 75-plussers via het programma Voor Mekaar. Van informatie voor mantelzorgers tot de aankondiging van de jaarlijkse bedevaart naar Den Bosch.

Sonja Krijgsman zegt: 'De mensen waarderen De Senior zeer. Ze bellen me er soms over op, of sturen een mailbericht. Ook uit de onder leden gehouden enquête, bleek dat het blad goed gelezen wordt. Informeren zien we als een belangrijke taak. Omdat de situatie in Rotterdam weer anders is dan elders in het land, is een eigen Rotterdams blad gewenst.'

Identiteit

Enkeel maal per jaar is er een algemene ledenvergadering die voorafgegaan wordt door een mis in de Emmaüsgangerskerk. 'Op zulke momenten blijkt dat onze identiteit er echt toe doet voor de mensen', stelt dhr. Hergarden. 'Ook bijvoorbeeld bij het kerstdiner dat straks weer plaatsvindt. Zo'n tachtig leden delen dan dezelfde tafel in de zaal van parochie De Emmaüsgangers. Veel ouderen zeggen bij een activiteit als dit dat ze mensen ontmoeten die dezelfde taal spreken, waarmee ze zich verbonden voelen. Dat ligt in het beleven, in het geloof.'

'Ik merk het ook wanneer ik bij de mensen thuis kom en help bij het invullen van het belastingformulier. "Ik kan jou vertrouwen", zeggen de mensen zonder woorden.

'Belangenbehartiging, informeren en samen een netwerk vormen vanuit onze katholieke basis, dat is wat we doen. En ja, bij het inrichten daarvan kunnen we altijd menskracht gebruiken!' Meer informatie via www.kborotterdam.nl of via Sonja Krijgsman 06-28252057.

JOLANDA DE WOLF

Eendrachtskapel in Rotterdam-Centrum

De Eendrachtskapel in Rotterdam-Centrum kent een bijzondere geschiedenis en heeft ook toekomst. Er is hard gewerkt aan de kapel en binnenkort wordt het parochiehuis opgeknapt.

De kapel was er slecht aan toe en had te kampen met achterstallig onderhoud en vochtproblemen. Bisschop van den Hende trok zich deze situatie aan en samen met een groep mensen van de geloofsgemeenschap en het bisdom startte hij een hersteltraject.

Uit de voormalige Sacramentskerk van Gouda kwam een hoogaltaar, ontworpen door de kunstenaar Hans Mengelberg. Tegelijk met de plaatsing werd groot onderhoud aan het kerkgebouw uitgevoerd. Daarbij kwam onder de witgekalkte muur van de absis bijzonder schilderwerk tevoorschijn: een voorstelling van de Bruiloft te Kana en een van het Laatste Avondmaal.

De plannen voor het vernieuwen van het parochiehuis betreffen vooral een grondige schilderbeurt en het plaatsen van een keukenblok en toiletgroep. Die moeten het huis geschikt maken voor gebedsgroepen, voor ontmoetingen, cursussen voor studenten en vergaderingen.

De Eendrachtskapel kent een bijzondere geschiedenis die het kerkgebouw

ook een rol gaf in het dagelijks bestaan van het bisdom Rotterdam. In 1968 werd de Rotterdamse kathedraal aan de Westzeedijk gesloopt. Daarop kreeg de nabijgelegen kapel aan de Eendrachtsweg de functie van parochiekerk. Daarmee kreeg het toen nog Sacramentskapel geheten godshuis ook de namen H. Laurentius en H. Ignatius.

Geschiedenis

Devies bij de werkzaamheden was steeds 'geen luxe, maar doelmatigheid', aldus Con Steinebach, die namens het bisdom het werk begeleidde. Zo ontstaat er volgens hem een complex dat de komende jaren weer zeer goed kan dienen voor de vieringen en activiteiten van de geloofsgemeenschap en groepen als de Engelstalige studenten in het bisdom.

De Eendrachtskapel is de oudste rooms-katholieke kerk in Rotterdam die nog voor de rk-eredienst wordt gebruikt. De Eendrachtskapel is gebouwd in 1871. Tot een jaar of dertig geleden werd hij gebruikt als kapel voor het Allerheiligst Sacrament, met een permanente uitstelling van de H. Sacrament. Dat werd nooit alleen gelaten; de zusters die naast de kapel een klooster hadden, deden wat hun naam 'Eeuwigdurende Aanbedding' beloofde. De congregatie van de zusters kwam oorspronkelijk uit Brussel. In de kapel verwijst een rozetraam naar het eucharistisch wonder dat zin Brussel heeft plaatsgevonden.

De zusters deden veel aan liefdadigheid. Zo werd Huize Antonius aan de Nieuwe Binnenweg, nu een zorgcentrum van Laurens, door de zusters geopend. Ook Memisa, de Medische Missie Actie, ontstond vanuit de

congregatie van de zusters en vanuit de Eendrachtskapel. Het Memisakantoor was lang gevestigd in het oude noviciaatsgebouw van de zusters, later vervangen door nieuwbouw.

Het complex, ietwat verscholen gelegen tussen een statige laan en straten van de wijk Cool, was toentertijd een wervelend centrum van geloof en aanbidding. De verschillende instellingen, zoals het noviciaat, het retraitshuis Thabor en het klooster hadden ieder een eigen kapel. Plus dus de Sacramentskapel, die nu als enige is overgebleven. Andere gebouwen maakten plaats voor woningen en kantoren.

Rolverwisseling

In en rond de kapel werden in de Eerste Wereldoorlog vluchtelingen, veelal Belgen, opgevangen. Het feit dat zij aan de Eendrachtsweg een van oorsprong Belgische zustercongregatie aantreffen zal niet geheel toevallig zijn geweest. Zo was de kerk van 1914 tot 1919 'vluchtelingenparochie'.

De geschiedenis van de wijk is zichtbaar in de kapel. Zo is er het beeld van "Maria van de Wijnhaven dat eerder stond in de kathedraal en daarvoor in de kerk aan de Wijnhaven, die al in 1926 werd gesloopt.

De eeuwigdurende aanbidding stopte met het vertrek van de zusters in de jaren tachtig. Maar de uitstelling van het Allerheiligst Sacrament vindt nog steeds plaats, rondom het vieren van de eucharistie.

Zo heeft de kapel, vandaag de dag getooid met de naam Eendrachtskapel, zijn functie als plaats van gebed en ontmoeting in het drukke uitgaansgebied van Rotterdam voortgezet. De kapel wordt 's middags druk bezocht door Rotterdammers onder meer van Surinaamse en Antilliaanse afkomst. Op zondagavond weet een snelgroeiende internationale groep studenten en anderen de weg naar de Engelstalige eucharistieviering te vinden, waarin bisschop Van den Hende meestal celebrant is.

TED KONINGS

www.eendrachtskapel.nl

Start nieuwe studiejaar op bijzondere plek

Op dinsdag 4 september startte Centrum Vronesteyn voor de Priesteropleiding en Diakenopleiding het nieuwe studiejaar met een eucharistieviering in de Eendrachtskapel in Rotterdam. De opening van het studiejaar op deze plek in Rotterdam was op verzoek van de twee aanstaande diakens: Steef Lokken en Henk van Zoelen. Zij werden deze avond opgenomen onder de wijdingskandidaten ('admissio'). Ze spraken daarvoor de Geloofsbelijdenis en de eed van trouw uit. Op zaterdag 10 november zal Mgr. Van den Hende hen wijden.

Rector Broeders heette alle aanwezigen welkom bij de eucharistieviering. Daarbij zijn echtgenotes van de aanstaande wijdelingen, vertegenwoordigers van stageparochies en de parochies waar Steef en Henk diaken worden. Rector Broeders: "We mogen uitgerust beginnen aan het nieuwe jaar, waarin Vronesteyn 30 jaar bestaat en waarin binnenkort twee diakens worden gewijd. De Geest van God zal ons inspireren en inzicht geven om Jezus Christus te volgen en gemotiveerd ons christen zijn uit te dragen in het Jaar van Gebed."

Mgr. Van den Hende was hoofdcelebrant. In zijn homilie preekte de bisschop vanuit de Schriftlezingen over diakens en priesters als volgelingen van Christus in kracht van de Heilige Geest. De navolging van Christus heeft alles te maken met de kracht van de Heilige Geest, benadrukt de bisschop. Hij wees daarbij op de wijdingsplechtigheid, waarbij de diakens de handen opgelegd krijgen als teken van de ontvangst van de Heilige Geest. De Geest zal de diakens helpen om in hun dienstwerk op het juiste moment Gods liefde te tonen, de juiste woorden te spreken en de gemeenschap te inspireren met de lange adem van de Geest die zij in de wijding op specifieke wijze mogen ontvangen.

Vervolgens werd de eucharistie gevierd. Bij de voorbede werd onder meer gebeden voor zegen over de opleiding en het nieuwe studiejaar en voor roeping tot het priesterschap, het diaconaat, het religieuze leven en het huwelijk.

Studiejaar 2018-2019

Bij de start van dit studiejaar is er 1 nieuwe priesterstudent voor het bisdom Rotterdam. In totaal zijn er

© Foto's: PETER VAN MÛLKEN

voor het bisdom Rotterdam 5 priesterstudenten en 4 diakenkandidaten, waaronder de 2 genoemde wijdingskandidaten.

DAPHNE VAN ROOSENDAAL

Zie voor meer informatie en foto's www.bisdomrotterdam.nl

NIEUW: Kerkbalans en nalatenschappen

Op maandag 24 september kwamen ongeveer 40 Kerkbalans vrijwilligers bijeen op de diocesane bijeenkomst geldwerving. Monique Meeusen leidde de bijeenkomst in de H. Adelbertkerk in Delft. Mgr. Van den Hende opende de avond. 'Ik ben dankbaar voor zoveel inzet en aandacht van allen hier aanwezig. Kunnen we het opbrengen om met vertrouwen verder te gaan en mensen te enthousiasmeren voor de nieuwe actie Kerkbalans?'

Wouter van Tienhoven van de H. Theresia van Ávila parochie (Drechtsteden) vertelde hoe zijn parochie samen met het bisdom materiaal ontwikkelde rond nalatenschappen. Het eerste resultaat: de folder 'nalaten aan uw parochie'. Deze kan eenvoudig met enkele aanpassingen ook in andere parochies worden gebruikt.

Ook werd deze avond door Martijn Erkens, kerkbalansconsulent, een draaiboek gepresenteerd waarmee parochies 365 dagen per jaar aandacht kunnen geven aan de actie Kerkbalans: 'Je wil samen met de parochianen een droom realiseren en daarvoor ga je een relatie aan, als een vriend met wie je regelmatig contact hebt en die je op de hoogte houdt van waar je mee bezig bent.'

Kerkbalansconsulent Ad Sosef riep de parochies aan het einde van de avond op om Kerkbalans vrijwilligers te zoeken om andere parochies op weg te helpen. Nodig zijn 'talenten' op het gebied van: draaiboeken en plannings, ledenadministratie, financiële administratie en communicatie. Econoom John Bakker zei hierop: 'We moeten de handen uit de mouwen steken. Het is leuker als je dat samen doet, dan alleen. Probeer mensen op een frisse manier aan te spreken.'

Nieuwsgierig naar de nieuwe folder? Kijk op www.bisdomrotterdam.nl

Bisdom Rotterdam doet mee aan tweede Werelddag van de Armen

Op zondag 18 november wordt de tweede Werelddag van de Armen gevierd. Paus Franciscus heeft deze dag ingesteld als een concreet vervolg op het Heilig Jaar van Barmhartigheid. Op deze dag staan de armen centraal. Niet als object van diaconaal handelen, maar als personen die het waard zijn te ontmoeten, met hun eigen ervaringen en verhalen.

Het thema van deze dag is ontleend aan een vers uit psalm 34: "Deze arme man riep, en de Heer gaf gehoor." In zijn Boodschap voor deze Werelddag reflecteert paus Franciscus op drie woorden: 'roepen', 'antwoorden' en 'bevrijden'. Gods antwoord is ook een oproep aan de gelovigen om in zijn voetsporen te treden. Paus Franciscus pleit voor een werkelijke en hartelijke nabijheid met de armen. Vorig jaar heeft dat in Rome en in sommige andere plaatsen de vorm gekregen van een gezamenlijke feestelijke maaltijd

na afloop van de eucharistie. Dat zou een vast gebruik moeten worden.

Mgr. Van den Hende heeft in de zomer alle parochies uitgenodigd om aandacht te besteden aan deze Werelddag van de Armen. Samen met het bisdom gaat de parochie Theresia van Avila een Franciscusmaaltijd organiseren. Maar ook andere activiteiten, waarin ontmoeting met de armen centraal staat, zijn mogelijk.

Aansluiten bij de Werelddag van de Armen kan met nieuwe of bestaande activiteiten. November is altijd al een populaire maand voor een diaconaal weekend. Parochies kunnen hun activiteiten aanmelden via j.maasen@bisdomrotterdam.nl. Dan worden ze vermeld op de website. 'We hopen dat de Werelddag van de Armen veel bijzondere ontmoetingen mogelijk zal maken,' aldus bisschop Van den Hende.

JAN MAASEN

BOEKBESPREKING

Iedere christen heeft de roeping om een heilig leven te leiden, om iedere dag zich toe te leggen op de liefde tot God en de naaste. Paus Franciscus schreef een inspirerende boodschap over onze roeping tot heiligheid: Gaudete et exsultate (Verheugt u en juicht).

Prijs (incl. porto, excl. behandelingskosten): € 15,00.
Bestellen: Veemarktstraat 48, 4811 ZH Breda, of per e-mail: bestel@rkk.nl

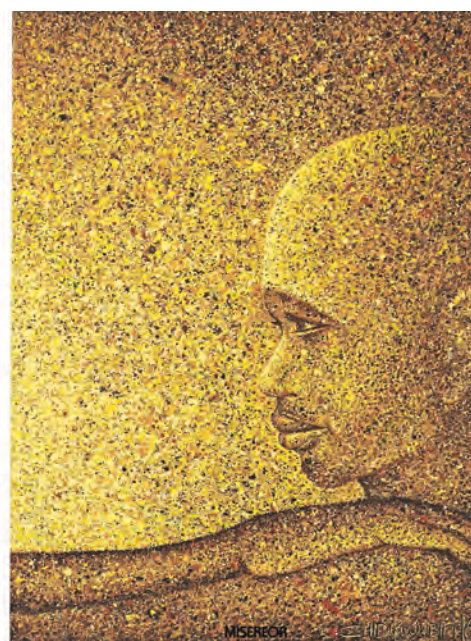
Aankondiging

Geloofsgesprek: 'De Werelddag van de Armen is een signaal' met Diaken Dick Vrijburg over doen wat je kunt voor de mensen die op je weg komen.

Op deze zondag is diaken Dick Vrijburg te gast in het Geloofsgesprek op NPO2. Hij vertelt hoe de paus hem inspireert en over zijn roeping tot het diaconaat. Voordat hij diaken werd, was hij 25 jaar met veel plezier basketballer. Het Geloofsgesprek is opgenomen in de keuken van de pastorie in Nootdorp. Hier wordt maandelijks een maaltijd bereid voor een groep van 40 à 50 mensen.

'Samen met de PCI kan de parochie incidentele nood lenigen en samen met de gemeente kan de parochie structurele hulp zoeken', zegt Dick Vrijburg, 'En wij van onze kant moeten onze antenne nog meer ontwikkelen voor armoede. Of het nu gaat om geld, geestelijke armoede, of mensen die alleen zijn.'

Bekijk het Geloofsgesprek op zondag 18 november om 10.15 uur op NPO2. Om 10.30 uur wordt de eucharistieviering uitgezonden vanuit de Petruskerk in Roelofarendsveen. Pastoor Jack Glas is celebrant.

Wij maken onze goede naam altijd waar!
Nationaal - internationaal - Europa-specialist - Overzee

Particuliere verhuizing

"Wij verzorgen uw verhuizing zorgvuldig en efficiënt dankzij onze vakkundige, ervaren verhuizers en onze moderne logistieke aanpak."

Opslag altijd handig

"Onze beveiligde en geconditioneerde opslagunits zijn al te huur per m³."

Bedrijfsverhuizing

"Onze verhuiscoördinator stelt een compleet uitgewerkt verhuisdraaiboek voor u op en onze handyman verzorgt al uw klussen in een handomdraai."

The best match in removals!

ERKENDE VERHUIZERS

Bel gratis
0800-0223855

of kijk op onze website
www.aaverhuizers.nl

Wij komen als U gaat

Maria Passie in Roelofarendsveen

Maria spreekt bij velen tot de verbeelding. Geïnspireerd door haar bijzondere levensverhaal is een theatervoorstelling geschreven; het leven van Maria verteld met hedendaagse (pop)muziek. 'Het brengt op een vernieuwende en verstaanbare wijze het leven van Maria voor het voetlicht', aldus de organisatie.

Anneke Rietbroek vertelt enthousiast over de uitvoering van 6 oktober jongstleden in de Mariakerk in Roelofarendsveen. De passie is een van de projecten van de stichting Aquero, opgericht om activiteiten te organiseren voor en door pelgrims. Aquero beheert daarnaast een fonds waaruit financiële steun wordt

gegeven aan mensen om op bedevaart naar Lourdes te gaan.

Anneke is parochievrijwilligster, zangeres in de Maria Passie en contactpersoon voor de Lourdesbedevaart in haar regio. Zij was ook in Lourdes toen, ter gelegenheid van het jubileum 150 jaar verschijningen (2008), een koor van honderd zangers en zangeressen daar alle vieringen opluisterde. 'Op de Esplanade werd een concert gegeven en voor de zieken een revue: De Radiojaren 50. Een geweldige belevenis.'

Meer informatie op:
www.demariapassie.nl

Anneke Rietbroek (links)

© UUT ARCHIEF VAN AQUERO

Bisdom Rotterdam

TOUR OF FAITH

2018 - 2019

DATA

- zo. 14 oktober 2018
- zo. 11 november 2018
- zo. 9 december 2018 - Advent*
- zo. 10 februari 2019
- zo. 10 maart 2019
- zo. 14 april 2019 - Palmzondag*
- zo. 12 mei 2019
- zo. 30 juni 2019 - mét BBQ*

PROGRAMMA

15.00 uur Eucharistieviering
Hoofdcelebrant Mgr. J. v.d. Hende.
Aansluitend catechese door de bisschop als inleiding op het thema en bespreking in groepen.

17.30 uur Maaltijd
18.30 uur Einde bijeenkomst

Ga naar onze Facebookpagina voor aanmelding en locatie.

* Afwijkend programma

FACEBOOK Jongerenpastoraat bisdom Rotterdam
VRAGEN? d.buhler@bisdomrotterdam.nl (Desiree Bühler)

PERSONALIA

Benoeming

- ❖ H.E.J. Grotaers is per 1 juli 2018 benoemd tot pastor in de parochie Christus Koning te Berkel en Rodenrijs e.o. (0,5 fte).
- ❖ A.T.M. van Berkel is per 1 september 2018 benoemd tot diaken in de parochie H. Nicolaas te Zoetermeer.
- ❖ S. Lokken is per 1 september 2018 benoemd tot kandidaat-diaken in de parochie H. Familie te Oud-Beijerland (0,5 fte) en de parochie HH. Nicolaas Pieck en Gezellen te Spijkenisse (0,5 fte).
- ❖ H.A. van Zoelen is per 1 september 2018 benoemd tot kandidaat-diaken in de parochie Maria Sterre der Zee te Den Haag.
- ❖ Th.A.M. Blokland is per 3 september 2018 benoemd tot priester-assistent in de parochie Sint Maarten te Sassenheim e.o.
- ❖ H.C. Flohr is terugwerkende kracht met ingang van 24 juni 2016 voor een nieuwe termijn van vier jaar benoemd als lid van de Adviescommissie voor Permanent Diakens in Opleiding.
- ❖ R.I.M. Lijesen is terugwerkende kracht met ingang van 20 maart

2017 voor een nieuwe termijn van vier jaar benoemd als lid van de Adviescommissie voor Permanent Diakens in Opleiding

- ❖ C.A.L.M. Suijker is met ingang van 9 juli 2018 benoemd voor een nieuwe termijn van vier jaar als lid van de BBC, tevens penningmeester.
- ❖ J.F.A. ten Berge is met ingang van 9 juli 2018 benoemd voor een nieuwe termijn van vier jaar als lid van de BBC (tevens beheerder van het Heiligdom te Brielle).

Eervol ontslag/ontheffing kerkelijke zending

- ❖ Mw. drs. M.J.C. Wijsman-Strijbosch kreeg per 1 juli 2018 eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster van de parochie Christus Koning te Berkel en Rodenrijs e.o.
- ❖ Mw. drs. W.E.M. Hoogendoorn kreeg per 23 augustus 2018 eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster in Haaglanden Medisch Centrum te Den Haag (met pensioen).
- ❖ A.T.M. van Berkel kreeg per 1 septem-

ber 2018 eervol ontslag als diaken van de parochie Maria Sterre der Zee te Den Haag.

- ❖ Mw. I.A.M. van der Aart kreeg per 1 september 2018 eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster van de Federatie Vlietstreek te Leidschendam, Rijswijk en Voorburg (vervroegd met pensioen).
- ❖ Mw. drs. D.W.M. Bühler kreeg per 1 september 2018 eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als pastoraal werkster in de parochie HH. Nicolaas Pieck en Gezellen te Spijkenisse e.o.
- ❖ Th.A.M. Blokland kreeg per 2 september 2018, eervol ontslag als lid van het pastoraal team van de parochie Sint Maarten te Sassenheim e.o.
- ❖ B. Wehlin o.f.m. kreeg per 14 september 2018 eervol ontslag en ontheffing van de kerkelijke zending als geestelijk verzorgster in Zorgorganisatie Marente.
- ❖ J.P.H.M. Wierz per 1 oktober 2018 eervol ontslag als lid van het curatorium van Vronesteyn

De psalm in de liturgie - rond de antwoordpsalmen

Zaterdag 3 november 2018 van 10.00 tot 12.30 uur in de Benedictus- en Bernadettekerk te Rijswijk. Voor koren, dirigenten, organisten, cantores, pastorale beroepskrachten en leden van liturgische werkgroepen.

Programma

- 09.30 Inloop met koffie/thee
- 10.00 Welkom en toelichting op het onderwerp bisschop J.H.J. van den Hende
- 10.15 Instuderen en zingen van psalmen
- 11.00 - PAUZE -
- 11.30 Instuderen en zingen van psalmen
- 12.30 Lunch
- 14.00 Sluiting

Aanmelden vóór 29 oktober 2018

Er zijn géén kosten aan deze dag verbonden. Bladmuziek is aanwezig op de studiedag. Aanmelding is noodzakelijk!
E: m.schaap@bisdomrotterdam.nl

IN MEMORIAM

Op zaterdag 21 juli 2018 is, voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden de zeereerwaarde heer **Cornelis Antonius Paardekooper**, geboren op 24 mei 1928 te Zoeterwoude en priester gewijd op 4 juni 1955.

Pastoor Paardekooper werd na zijn wijding achtereenvolgens tot kapelaan benoemd in de parochies O.L. Vrouw Hemelvaart te Middelharnis (1955), H. Pastoor van Ars te Delft (1957), H. Hart van Jezus te 's-Gravenhage (1963) en Allerheiligst Sacrament te Delft (1970). In 1974 volgde zijn benoeming tot deken van het dekenaat Alphen aan den Rijn en werd hij benoemd tot pastor van de parochie H. Willibrord te Bodegraven. In 1975 werd zijn benoeming tot pastor omgezet in die van pastoor van de parochie H. Willibrord te Bodegraven. In 1987 werd hij na twaalf en een half jaar eervol ontheven van zijn taak als deken van het dekenaat Alphen aan den Rijn. Op 24 mei 2003 werd hem bij het bereiken van de leeftijd van 75 jaar eervol ontslag verleend van zijn opdracht als pastoor van de parochie H. Willibrordus te Bodegraven en tevens ontslag uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Pastoor Paardekooper heeft zich drieënzestig jaar als priester ingezet eerst nog voor het bisdom Haarlem-Amsterdam en sinds 1956 als priester van het nieuwe bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en betrokkenheid zijn wij hem dankbaar.

Hij was vol overgave een man van de Kerk en leefde vanuit de sacramenten die de Kerk de gelovigen aanbiedt. Als priester is hij tot het einde toe trouw gebleven aan de onvervangbare taak die hij daarin had.

De eucharistieviering bij gelegenheid van zijn uitvaart werd gehouden op vrijdag 27 juli 2018 in de kerk van de H. Willibrord te Bodegraven. Na de uitvaart werd pastoor Paardekooper bijgezet in het priestergraf.

Op zaterdag 22 september 2018 is, voorzien van het H. Sacrament der zieken overleden, de eerwaarde heer **Caspar Wilhelmus Maria Schmidt**, geboren op 1 september 1928 te Leiden en diaken gewijd op 18 november 1984.

Diaken Schmidt werd na zijn wijding benoemd in de parochie St. Lodewijk te Leiden. In februari 1985 werd hij benoemd, met als opdracht een verdere oriëntatie in de pastoraal, in de parochie St. Petrus te Leiden met het oog op zijn inzet voor Huize Roomburgh. In 1987 werd hij opnieuw benoemd in de parochie St. Lodewijk te Leiden en werd zijn benoeming voor huize Roomburgh te Leiden bevestigd. In 1990 werd deze benoeming aangevuld met een pastorale opdracht voor Huize Rustenborch te Oegstgeest en St. Elisabeth gasthuishof te Leiden. In 1994 werd hem eervol ontslag verleend van zijn werkzaamheden voor de parochie H. Lodewijk te Leiden. Aan zijn werkzaamheden als diaken in verschillende verzorgingshuizen werd in 1995 het verpleeghuis Wijckerslooth te Oegstgeest toegevoegd. Op 1 september 2003 werd hem bij gelegenheid van zijn 75e verjaardag eervol ontslag verleend uit al zijn pastorale benoemingen en tevens uit de gewone ambtsbediening van het bisdom Rotterdam.

Diaken Schmidt heeft zich vierendertig jaar als diaken ingezet voor het bisdom Rotterdam. Voor zijn inzet en betrokkenheid zijn wij hem dankbaar.

Hij was een bescheiden mens, vriendelijk en zorgzaam in de omgang. Hij heeft zijn diaconaat gestalte gegeven in trouw aan de Kerk, in doorleefde verbondenheid met Christus Dienaar.

De eucharistieviering bij gelegenheid van zijn uitvaart werd gehouden op vrijdag 28 september 2018 om 11.00 uur in de kapel van R.K. Zorgcentrum Roomburgh, Hof van Roomburgh 46 te Leiden. Aansluitend vond de begrafenis plaats op de R.K. begraafplaats Zijlpoort, Haven 64 te Leiden.

'Ga je met me mee naar de kerk?'

In het weekend van 15 en 16 september deden meerdere parochies in het bisdom Rotterdam mee met 'Back to Church: Kerkproeverij'. Parochianen nodigden mensen, die niet of niet meer in de kerk komen, uit om mee te gaan naar de viering. De Kerkproeverij is een initiatief vanuit de Raad van Kerken Nederland, overgenomen van de Anglicaanse Kerk.

'We grijpen het initiatief aan om parochianen bewust te maken van de missionaire zending die we hebben als christenen, om ons geloof te delen met anderen', zegt Iwan Osseweijer, diaken in de parochie H. Willibrordus. Om de gasten niet af te schrikken en hen uit te leggen wat er gebeurde tijdens de viering, stonden er in het liturgieboekje onder meer kaders met uitleg. 'In die kaders legden we bijvoorbeeld uit waarom we een kruisteken maken, wie er binnen komen, en waarom we gaan staan bij het evangelie.'

Of de Kerkproeverij zijn vruchten zal afwerpen, is de vraag. Diaken Osseweijer vindt dat je aan het aantal mensen dat is gekomen, niet je succes moet meten. 'Dat er bijvoorbeeld een maand lang bij de koffie na de viering met elkaar gesproken wordt over iemand uitnodigen, is óók een succes van de Kerkproeverij. Dat we actief nadenken en aan de slag gaan met het delen van ons geloof. Daar zit groei. Ook als je het niet één-twee-drie in de aantallen van kerkbezoek terug ziet.'

EMY JANSONS

Lees het hele artikel op www.bisdomrotterdam.nl

COLOFON

Tussenbeide is de nieuws- en informatiekrant van het Bisdom Rotterdam. Het blad verschijnt onder verantwoordelijkheid van de afdeling Pers en Communicatie.

Hoofredactie: Francis Wout
Redactie: Ted Konings, Monique Meeussen, Frits Vermeulen, Jolanda de Wolf

Aan dit nummer werkten verder mee: Bisschop J. van den Hende, Rector Walter Broeders, pastoor Huub Flohr, diaken Franck Baggen, pastoor Wim Bakker, diaken Paul Schuurmans, diaken Iwan Osseweijer, Jan Maasen, Desiree Bühler, Daphne van Roosendaal, Gieta Jaggan, Daphne van Hoesel, Esther van Berkel, Bovenwijs/Steven van der Kwartel, Roland Enthoven (Aartsbisdom), Matheu Bemelmans (bisdom Roermond), Ellen Kleinpenning, Lore Olgers, Anneke Rietbroek, Monique Stouthart, Celine Timmerman, Emy Jansons, Marc Schaap, E. Elferink, CSB Bouw- en Monumentenadvies/Cor Steinebach.

Fotografie:

Peter van Mulken, Ramon Mangold, Clara en Franciscusfederatie, Aquero, Parochie Theresia van Avila/Corine Mulder.

Redactie en abonnementenadministratie: Koningin Emmaplein 3, 3016 AA Rotterdam
T: 010 - 281 51 71, Fax: 010 - 436 71 90
E: tussenbeide@bisdomrotterdam.nl
I: www.bisdomrotterdam.nl
IBAN: NL30INGB0000464304

Vormgeving en drukkerij:

Halewijn NV, Halewijnlaan 92, B-2050 Antwerpen

Abonnementen:

€ 1,50 per jaar (voor parochies)
€ 10 per jaar (individueel abonnement incl. porto)
Abonnementen kunnen elk gewenst moment ingaan en worden automatisch verlengd, tenzij minimaal vier weken voor het verstrijken van de abonnementsstermijn schriftelijk wordt opgezegd.

Advertenties:

Borgerpark Media
Lydia Bevers, Postbus 8027, 6060 AA Posterholt
T: 0475 - 711 362
E: info@borgerparkmedia.nl
I: www.borgerparkmedia.nl

Overnemen:

Artikelen uit Tussenbeide mogen met bronvermelding, vrij worden overgenomen in parochiebladen. Illustraties en foto's mogen alleen worden gebruikt als vooraf toestemming is verleend door de redactie.

'Ik wou dat ik een tijger was...'

Het Willibrordkamp van parochie Maria Sterre der Zee won in november 2017 de diaconieprijs Brood en Rozen in de categorie Diaconie Dichtbij. Die prijs zet de sociale inzet van parochies in de schijnwerper en is een uiting van waardering voor alle vrijwilligers die zich bekommeren om mensen in nood, dichtbij en ver weg.

Elke prijswinnaar wint een geldbedrag van € 1000,-, zo ook het Willibrordkamp van parochie Maria Sterre der Zee. Dit zomerkamp is bestemd voor kinderen tussen de acht en twaalf jaar die in moeilijke omstandigheden verkeren; kinderen die in armoede opgroeien, uit gebroken gezinnen komen of in bijzondere situaties leven. De kinderen betalen, als dit mogelijk is, een eigen bijdrage van € 20,-.

De organisatoren van het kamp waren blij en verrast de prijs in ontvangst te mogen nemen. Het geldbedrag

viel mooi te gebruiken voor 'iets extra's'. Dat werden de aanschaf van een speaker om kampliedjes op af te spelen en dat wat voor de kinderen een heel bijzondere dag zou worden: een dagje er op uit naar Ouwehands Dierenpark.

Zo vertrok een groep van 33 kinderen tijdens de vakantieweek, op donderdag 19 juli met de bus naar Rhenen. De bestemming was voor de kinderen bij het vertrek nog een verrassing. Toen eenmaal duidelijk werd dat het een dag met dieren zou worden, begonnen enkele kinderen te juichen. Sommige kinderen waren nog nooit in een dierentuin geweest.

Van alles viel er te zien: leeuwen en tijgers, giraffen en olifanten en natuurlijk de eyecatchers van Ouwehands: de reuzenpanda's. Aan het eind van de dag zei één van de kinderen: 'Juf, dit is een droom die uitkomt!'. Een ander kind riep: 'Ik

wou dat ik een tijger was, dan was ik ook zo sterk...'

De kinderen uit Den Haag danken de jury van Brood en Rozen voor het

mogelijk maken van een bijzondere dag. Dankzij de prijs werd het kamp voor de kinderen onvergetelijk.

ESTHER VAN BERKEL

Jij doet toch ook mee?!

Diaconie in actie, DiaconAction... ook dit jaar worden jongeren uitgenodigd, in november of december, een actie te houden op diaconaal vlak in hun buurt. Dit jaar is het thema gekoppeld aan de 'Werelddag van de armen'.

Paus Franciscus schrijft over deze dag: 'De armen hebben behoefte aan persoonlijke betrokkenheid en aan liefdevolle aandacht.' De armen wachten op iemand die langskomt en zegt: 'Heb goede moed! Sta op. Hij roept u' (Marcus 10, 49). Willen wij in navolging van Christus onze naaste daadwerkelijk zien en op laten staan? Dan moeten we ons hart openen voor onze naaste en ze laten merken dat wij hun roepen hebben gehoord. Door te doen wat binnen onze mogelijkheden ligt. Deze oproep is ook aan de jongeren van het bisdom Rotterdam gericht. Om aan onze naaste te laten zien en voelen dat wij ze niet negeren maar daadwerkelijk gezien hebben.

De oproep is dus om met andere jongeren in de parochie of op school te bedanken wat er te doen valt. Dat kan ook met een M25-groep, jongerengroep of vormselgroep. Wat kun je dan doen? Bijvoorbeeld een high tea voor eenzame ouders organiseren in een verzorgingshuis. Of een pannenkoekfeest te geven waarbij gezinnen aanschuiven die ondersteund worden door de Voedselbank. Of soep uit gaan delen aan daklozen, een spelmiddag in een gezinsvervangend tehuis of wijkcentrum organiseren. Of een maaltijd organiseren waarbij mensen uit de straat die alleen zijn aan tafel worden gevraagd.

Allemaal ideeën om je persoonlijke betrokkenheid en liefdevolle aandacht aan je naaste te laten zien en voelen. Zo nodigt DiaconAction uit om samen met andere jongeren in actie te komen. Bedenk een leuke activiteit en meldt jullie actie aan via E: d.buhler@bisdomrotterdam.nl. Voor iedere deelnemer is een badge beschikbaar.

Meer informatie is te vinden op I: www.facebook.com/DiaconAction

DESIREE BÜHLER

WJD @ Home

Ben jij tussen zestien en dertig jaar en kun je niet mee naar de WJD in Panama, maar wil je toch de geweldige sfeer en inspiratie van de WJD meemaken? Kom dan mee naar de WJD@Home op Ameland.

In het weekend van vrijdag 25 januari tot en met zondag 27 januari 2019 zijn alle jongeren vanuit Nederland uitgenodigd om elkaar te ontmoeten op Ameland. We gaan met elkaar vieren, bezinnen, discussiëren, leren om zo te groeien in geloof. Uiteraard is er ook voldoende tijd om andere jongeren te ontmoeten en gezellig samen te zijn.

Kijk voor meer informatie op I: www.WJD.nl. Aanmelden kan via E: info@jongkatholiek.nl. Heb je een vraag, mail dan met Desiree Bühler (jongerenpastoraat Bisdom Rotterdam), E: d.buhler@bisdomrotterdam.nl

Jongerensynode: aan de slag!

In oktober dit jaar wordt er in Rome een bisschoppensynode gehouden over "jongeren, geloof en onderscheiding van roeping". Jongeren worden altijd benoemd als de toekomst van de kerk, dus wil de Kerk 'jongeren vergezellen op hun weg naar volwassenheid', aldus de verklaring. Binnen het bisdom Rotterdam is toen gedacht: daar moeten wij ook iets mee.

Er is al een pre-synode geweest in Rome, waarbij 350 jongeren vanuit heel de wereld bijeenkwamen. Zij werden ondersteund door nog meer jongeren die online hun inbreng leverden. Doel was om de bisschoppen inzicht te geven waar de jongeren zich mee bezighouden. En waar zij graag aandacht voor willen.

Aan de hand van de uitslag van die pre-synode gaat een groep van een twaalfstal jongeren, onder leiding van jongerenwerkster Desiree Bühler en kapelaan Daan Huntjens, proberen om dit om te zetten naar een actief plan voor het bisdom. Waarbij er uiteraard ook gekeken gaat worden naar de uitkomst van de synode in oktober.

Er wordt onder meer gekeken naar waar jongeren nu hun tijd aan besteden, hoe God en de Kerk hier in past, maar ook welke motivatie de jongeren drijft? Ook zal er van gedachten worden gewisseld of het mogelijk is motivatie voor een rol van de Kerk in de levens van jongeren teweeg te brengen.

De eerste bijeenkomst vond plaats op zondag 16 september, waarbij er vooral is gekeken naar hoe een gemiddelde week van de (aanwezige) jongeren eruitziet en hoe zij hun geloof daar in passen. Welke momenten heb of maak je hier voor? Is God er alleen tijdens de viering, of ook op andere momenten? Ook is er nagedacht over het onderwerp roeping en hoe de jongeren de zoektocht naar de zin van het leven combineren met het geloof (of juist niet).

De uitkomst van deze bijeenkomsten zal begin 2019 worden gepresenteerd aan Mgr. Van den Hende en vicaris-generaal Tjeerd Visser.

DAPHNE VAN HOESEL